

**MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN
ÜLKEMİZDE HAYAT ÜNİTESİNDE
YER ALAN KAVRAMLARA
YÖNELİK ALGILARI**

Sakine BARAŞ GÜLER
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç.Dr. Sibel YAZICI
Ocak, 2024
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN
ÜLKEMİZDE HAYAT ÜNİTESİNDE
YER ALAN KAVRAMLARA
İLİŞKİN ALGILARI

Hazırlayan
Sakine BARAŞ GÜLER

Danışman
Doç. Dr. Sibel YAZICI

AFYONKARAHİSAR 2024

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Mülteci Öğrencilerin Ülkemizde Hayat Ünitesinde Yer Alan Kavramlara İlişkin Algıları**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

30/01/2024

İmza

Sakine BARAŞ GÜLER

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Sakine BARAŞ GÜLER
	Numarası	200682111
	Anabilim Dalı	Temel Eğitim
	Programı	Sınıf Eğitimi
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Mülteci Öğrencilerin Ülkemizde Hayat Ünitesinde Yer Alan Kavramlara İlişkin Algıları	
Tez Savunma Sınav Tarihi	30.01.2024	
Tez Savunma Sınav Saati	11.30	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☐ oy birliği – ☐ oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

MÜLTECİ ÖĞRENCİLERİN ÜLKEMİZDE HAYAT ÜNİTESİNDE YER ALAN KAVRAMLARA YÖNELİK ALGILARI

Sakine BARAŞ GÜLER

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

Ocak, 2024

Danışman: Doç. Dr. Sibel Yazıcı

Hayat Bilgisi dersinde yer alan kavramlara ilişkin mülteci öğrencilerin algılarını incelemeyi amaçlayan bu çalışmada kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Mülteci öğrencilerin hayat bilgisi kazanımlarından hareketle anahtar kelime olarak belirlenen kavramlara ilişkin algıları, nitel araştırmaya bağlı olgu bilim deseniyle belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemine bağlı ölçüt örnekleme olarak belirlenmiştir. 2021-2022 yılında Mardin İli Artuklu İlçesinde Atatürk, Ebulula, Elif Ana Mehmet Konuş ve Cumhuriyet İlkokullarının ikinci ve üçüncü sınıfında öğrenim görmekte olan 92 mülteci öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışmanın verileri kelime ilişkilendirme testi ile elde edilmiş, anahtar kelimeler “Hayat Bilgisi” dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesinde yer alan kazanımlardan hareketle oluşturulmuştur. Kazanımların incelenmesi sonucu belirlenen anahtar kelimeler; Türk Bayrağı, Türkiye, İstiklal Marşı, Atatürk, Milli Birlik ve Beraberlik, Göç ve Kültürel Mirastır. Elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre en fazla ilişkilendirme Türk Bayrağı anahtar kavramına yönelik yapılmıştır. Anahtar kavramlarla ilgili en sık ilişkilendirme Türk Bayrağı ile ilgili kırmızı ve yıldız, Türkiye ile ilgili güzel, İstiklal Marşı ile ilgili Mehmet Akif Ersoy, Atatürk ile ilgili bayram, Milli Birlik ve Beraberlik ile ilgili aile ve güçlü, göç ile ilgili Suriye ve kaybetmek, kültürel miras ile ilgili ise Suriye’dir. Ülkemizde hayat ünitesine ilişkin en fazla algılanan kavramın Türk bayrağı olduğu onu İstiklal Marşı ve sırasıyla Atatürk, Milli Birlik ve Beraberlik, göç anahtar kavramlarının takip ettiği görülmektedir. En az ilişki kurulan kavram ise kültürel mirastır.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi, Ülkemizde Hayat, Mülteci Öğrenciler, Kelime İlişkilendirme Testi

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE CONCEPTS IN THE LIFE UNIT IN OUR COUNTRY WITH THE WORD ASSOCIATION TEST

Sakine BARAŞ GÜLER

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION**

January, 2024

Advisor: Doç. Dr. Sibel YAZICI

In this study, which aims to examine the perceptions of refugee students regarding the concepts included in the Life Science lesson, the word association test was used. Based on the life knowledge gains of refugee students, the perceptions of the concepts determined as key words were tried to be determined by the case science pattern based on qualitative research. The criteria related to the purposeful sampling method of the working group were determined as sampling. In 2021-2022, 92 refugee students studying in the second and third grades of Atatürk, Ebulula, Elif Ana Mehmet Çöşek and Cumhuriyet Primary Schools in Artuklu district of Mardin Province formed the study group of the research. The data of the study were obtained by word association test, and the keywords were created based on the achievements in the “Life in Our Country” unit of the “Knowledge of Life” course. The keywords determined as a result of the examination of the achievements are Turkish Flag, Turkey, National Anthem, Atatürk, National Unity and Togetherness, Migration and Cultural Heritage. The obtained data were evaluated by content analysis. According to the findings obtained, the most association was made towards the key concept of the Turkish Flag. The most common associations related to key concepts are red and star related to the Turkish Flag, beautiful related to Turkey, Mehmet Akif Ersoy related to the National Anthem, bayram related to Atatürk, family and strength related to National Unity and Togetherness, Syria related to migration and loss, and Syria related to cultural heritage. It seems that the most perceived concept of the unit of life in our country is the Turkish flag, followed by the National Anthem and the key concepts of Atatürk, National Unity and Togetherness, migration, respectively. The least related concept is cultural heritage.

Keywords: Life Science, Life in Our Country, Concept, Refugee Students, Word Association Test

ÖNSÖZ

Eğitim her toplumun fizyolojik ihtiyaçlardan sonra gelen en temel ihtiyacıdır. Eğitim ihtiyacının giderilmesi bireysel ve toplumsal kalkınmanın temel yapı taşı oluşturmaktadır. Bu temelde edinilemeyen davranış, kazanılamayan beceri, öğrenilemeyen bilgi temelin zayıf olmasına neden olmaktadır. Eğitimin bu yönü göz önüne alındığında ülkemizdeki mülteci öğrencilerin bilgi öğrenimine çalışmanın katkıda bulunmasını umut ediyoruz. Belirtmek isterim ki yarınların ağacı, bugünün fidanı olan çocukların her toprakta en gür şekilde yeşerip meyve vermesi en büyük temennimizdir.

Lisansüstü eğitim sürecinde en büyük şans iyi bir danışmana denk gelmektir. Bu noktada bana kendimi çok şanslı hissettiren; beni her fırsatta engin bilgileriyle aydınlatan, destekleyen ve her daim yanımda olan danışmanım Doç. Dr. Sibel Yazıcı'ya teşekkür etmek istiyorum. Aynı zamanda tez jürimde yer alarak tezimin geliştirilmesine katkı sağlayan Prof. Nusret Koca'ya ve Dr. Öğr. Üye. Aslı Yüksel'e teşekkür ederim.

Hayatımın her anında olduğu gibi tez sürecimde de beni destekleyen ve her zorluğa göğüs gererek günlere gelmemi sağlayan canım annem Nimet Baraş'a, babam Turan Baraş'a, kız kardeşim, ağabeylerime ve çalışma boyunca beni sabırla destekleyen, yardımcı olan, sevgisiyle güç veren sevgili eşim Umut Güler'e teşekkür ederim.

Hayat denen bu yolu yürürken türlü türlü yaşanmışlıklara ev sahipliği yapıyoruz. Ardımıza dönüp baktığımızda kendimizi, yaşanmışlıkların verdiği hisleri tekrar tekrar yaşarken buluyoruz. Bu çalışmaya da her baktığımda literatüre katkıda bulunmuş olmamızın gururunu ve mutluluğunu yaşıyor olacağım.

Sakine BARAŞ GÜLER
2024, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI.....	iii
ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. GÖÇ KAVRAMININ TANIMI, ÖNEMİ VE KAPSAMI.....	7
1.1. GÖÇÜN NEDEN VE SONUÇLARI.....	9
1.2. İÇ GÖÇÜN EĞİTİM AÇISINDAN SONUÇLARI.....	9
1.3. DIŞ GÖÇÜN EĞİTİM AÇISINDAN SONUÇLARI.....	10
1.4. KAMP İÇİ VE KAMP DIŞI EĞİTİM.....	11
1.5. MÜLTECİLİK VE EĞİTİM.....	12
2. İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA HAYAT BİLGİSİ DERSİ.....	13
2.1. ÜLKEMİZDE HAYAT ÜNİTESİ.....	17
3. KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	18
3.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	18
3.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	22
2. ÇALIŞMA GRUBU.....	22
3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	25
4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	26
5. VERİLERİN ANALİZİ.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	28
1.2. KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİNDE YER ALAN ANAHTAR KAVRAMLARA VERİLEN CEVAP KAVRAMLARA GÖRE OLUŞTURULMUŞ KAVRAM AĞLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	29
1.2.1. Türk Bayrağı Anahtar Kavramın İlişkin Bulgular.....	29

1.2.2. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	34
1.2.3. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	38
1.2.4. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	42
1.2.5. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	46
1.2.6. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	50
1.2.7. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	54
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKÇA.....	70
EKLER (DİZİNİ).....	76

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Göç Kriterleri.....	21
Tablo 2. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 2.Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri ve Yüzdeleri.....	30
Tablo 3. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 3.Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri ve Yüzdeleri.....	30
Tablo 5. Tüm Anahtar Kavramlara Yönelik Frekans ve Yüzdeleri.....	49
Tablo 6. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 7. Türk Bayrağı Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	55
Tablo 8. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	56
Tablo 9. Türkiye Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	60
Tablo 10. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 11. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	65
Tablo 12. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	66
Tablo 13. Atatürk Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	70
Tablo 14. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	71
Tablo 15. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu.....	75
Tablo 16. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	76
Tablo 17. Göç Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	80
Tablo 18. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular.....	81
Tablo 19. Kültürel Miras Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu.....	85

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Sayısı.....	26
Şekil 2. Kamp İçinde Ve Kamp Dışında Kayıtlı Ve Kayıtsız Öğrenci Sayısı.....	27
Şekil 3. Türkiye’nin Suriyeli Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri.....	28
Şekil 4. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı.....	31
Şekil 5. Veri Toplama Aracı Olarak Belirlenen Anahtar Kelimeler.....	47
Şekil 6. Kavram Ağı Kesme Noktaları Ve Renkleri.....	49
Şekil 7. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	53
Şekil 8. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	54
Şekil 9. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	54
Şekil 10. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	55
Şekil 11. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	56
Şekil 12. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	59
Şekil 13. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	59
Şekil 14. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	60
Şekil 15. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	60
Şekil 16. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	61
Şekil 17. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	64
Şekil 18. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	64
Şekil 19. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	65
Şekil 20. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	66
Şekil 21. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	69
Şekil 22. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	69
Şekil 23. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	70
Şekil 24. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	70
Şekil 25. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	71
Şekil 26. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	74

Şekil 27. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	74
Şekil 28. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	75
Şekil 30. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	76
Şekil 31. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	79
Şekil 32. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	79
Şekil 33. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	80
Şekil 34. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	80
Şekil 35. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	81
Şekil 36. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	84
Şekil 37. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	84
Şekil 38. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	85
Şekil 39. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	85
Şekil 40. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı.....	86

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

&: Ve

IOM: Göç Örgütü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

TYÇ: Türkiye Yeterlilik Çerçevesinde

UNHRC: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

vd: Ve Diğerleri

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, problem cümlesi, önemi, kapsamı, sınırlılıkları, sayıltıları ve konuya ilişkin tanımlara yer verilmiştir.

PROBLEM DURUMU

2011 yılından 2024 yılına kadar olan süre zarfında Türkiye'ye gelen mülteci sayısında ciddi bir artış gözlenmiştir. Göç idaresi başkanlığı 2023 yılı verilerine göre Suriyeli mülteci sayısı 3.222.012'dir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Bunların 1.638.046'sı 0-18 yaş aralığındaki çocuklardan 509.916'sı ise ilköğretim çağındaki olan mülteci çocuklardan oluşmaktadır (Mülteciler Derneği, 2023). Bu sayı barınmanın yanında çocukların eğitiminin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Eğitim bu açıdan, kişilerin yaşamlarını biçimlendirebilecek, onları yabancılaştırmak yerine toplumla uyum içerisinde yaşama fırsatı verebilecek en mühim faktörlerden birisidir.

Dünyada çeşitli nedenlerle ülkeler arası göç eden insanları güvende tutmak ve topluma entegre etmek gerekir (Platform, & Maletic, 2016). Bu entegrasyon da eğitim ile sağlanabilir. Bu noktada mülteci öğrencilerin eğitiminde kültürel adaptasyon önemli bir yer tutar. Fakat kültürel adaptasyonun sağlanabilmesi için ana dilde yeterlilik bir sorun teşkil etmektedir. İkinci dil edinimi ve kültürleşme süreçlerini bir araya getiren teorik yaklaşımların (Berry, 1997; Schumann, 1986) işaret ettiği gibi ana dil ile ev sahibi topluluğun dilini birleştiren yaklaşımlara öncelik vermek gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin ana dilinden yeni eğitim diline başarılı bir şekilde geçişlerini en üst düzeye çıkarmanın hassas önemin hatırdan tutmak (Yılmaz ve Sağıroğlu, 2022).

Dil yeterliliği kavram öğretimi açısından önemlidir. Dil, zihni kavramlar aracılığı ile şekillendirmektedir (Esener ve Tahiroğlu, 2021). Kavramlar olgulardan yola çıkarak geliştirilmiş olan zihinsel yapılardır. Bu bağlamda, insanlara, nesnelere, fikirlere veya duygulara ait ortak özellikleri temsil eden ve dil ile ifade edilebilen yapılar olarak açıklanabilirler (Tokcan, 2015). Dünyayı anlamlandırırken kavramlar çok büyük bir önem arz etmektedirler. Kavram öğrenme, başka öğrenmeler için anahtar görevi görmektedir. Yeni bilgilerin oluşturulup aktarılması ile ilintilidir (Yesari, 2018).

Hayat Bilgisi dersinin öğretim programında belirtilen asıl amacı; temel yaşam becerilerine sahip olan, kendini tanıyıp, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşamakta olduğu toplumun değerlerini özümseyen, hem doğaya hem de çevreye duyarlı olan, araştırmayı seven, üretken ve ülkesini seven bireyler yetiştirilmesidir (MEB, Hayat

Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018). Hayat Bilgisi dersi tematik bütünlüğü ve kapsamıyla öğrencilere temel yaşam becerileri, ülkemiz ve kültürümüz hakkında kavramsal bilgi aktaran bir program içeriğine sahiptir. Bu çerçevede Hayat Bilgisi dersi önemli bir yere sahiptir. Hedeflenen kazanımlar doğrultusunda öğretilen kavramlar ile genel yaşamla ilgili temel bilgi ve becerilerin özümsemesi ayrıca Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler derslerine de temel oluşturması açısından büyük önem taşımaktadır. İlkokul çağında olan bir çocuk somut işlemler döneminde olduğundan dolayı, kavramların somutlaştırılarak verilmesi, kavram öğretimi yapılırken çeşitli yöntem ve tekniklere başvurulması gerekir (Esener ve Tahiroğlu , 2021).

Ancak mülteci öğrenciler başka bir ülkeden gelmekte ve ana dilleri dışında bir dil konuşmaktadırlar. Tek dille eğitim aldıkları için zihinlerinde bu kavramlara dair bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle kavramları öğretmek ve uygun olduğunda kavramların alternatif anlamlarını dahil etmek, öğrencilerin ilgili olması, gelecekteki konuların zihinlerinde anlamlandırılması, analiz edebilmeleri ve yapılandırmalarına yardımcı olma açısından önemlidir. Ayrıca mülteci öğrencilere Hayat Bilgisi dersi kapsamında verilmek istenen kavramların öğretilmesi çevreye ve ülkeye uyum sağlamalarına yardımcı olmak demektir. Tüm bu noktalardan hareketle çalışmada, ilkokul ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan mülteci öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi Ülkemizde Hayat ünitesi kapsamında kazandırılmak istenen kavramlara ilişkin algıları incelenmeye çalışılacaktır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı, ilkokul ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan mülteci öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesine ilişkin kavramsal algılarını kelime ilişkilendirme testi kullanarak ortaya çıkarmaktır.

PROBLEM CÜMLESİ VE ALT PROBLEMLER

Araştırmada “Mülteci Öğrencilerin Ülkemizde Hayat Ünitesinde Yer Alan Kavramlara İlişkin Algıları Nelerdir?” problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Türk bayrağı kavramına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
2. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Türk bayrağı kavramına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

3. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan İstiklal Marşı kavramına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
4. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan İstiklal Marşı kavramına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
5. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Türkiye kavramına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
6. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Türkiye kavramına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
7. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan göç kavramına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
8. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan göç kavramına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
9. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde anlatılan Atatürk'e yönelik kavramsal algıları nelerdir?
10. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde anlatılan Atatürk'e yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
11. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Milli birlik ve beraberlik kavramlarına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
12. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Milli birlik ve beraberlik kavramlarına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?
13. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan kültürel miras kavramına yönelik kavramsal algıları nelerdir?
14. İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan kültürel miras kavramına yönelik kavramsal algıları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okullar ve çeşitli eğitim ortamları, mülteci öğrencilerin yeni gelmiş oldukları yere dair bilgileri kavramasında ve yeni karşılaştıkları kültürü öğrenmelerinde önemli bir yere sahiptirler. (Kula & Şimşek, 2018). Öğrencilerin bulundukları bu eğitim kurumları programlarında bulunan bilgi, beceri ve kültürel öğeleri kavramlar aracılığıyla

kazandırmaktadırlar. Ele alınan konularda birçok bilgiyi düzenleyip ve birleştirme işlemini, düşünmeyi, anlamayı ve anlamlandırmayı kavramlar aracılığıyla yaparız. Dersin anlatımı gerçekleştirilirken kavramların öğretimi gerçekleşmiyorsa ve öğrenci zihninde somutlaşmıyorsa orada tam anlamıyla bir öğrenmeden bahsedilemez (Esener ve Tahiroğlu , 2021).

İlköğretim düzeyinde Hayat Bilgisi dersinin genel amacının, çocuğun içinde bulunduğu toplumu ve kültürel çevreyi tanımasını sağlayarak toplumsal bir kimlik edinmesini ve etkin bir biçimde topluma uyum sağlamasına katkı sağlamak olduğu düşünülürse, dersin içeriğinde yer alan kavramlar eğitimde büyük bir önem arz etmektedir (MEB, Hayat Bilgisi Öğretim Programı, 2005).

Bu kavramlar kazandırılmaya çalışılırken dilsel uyum önemli bir yer tutmaktadır. Dilsel uyum, insanların farkında olmaları gereken okuryazarlık bilinci sürecini ifade etmektedir (Buttaro, 2004). Bu süreçte kavramlar öğrenci zihninde anlamlı bilgi ağırları kurabilmekte ve bilginin özümsemesini sağlamaktadırlar. Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesinde yer alan kavramların yabancı bir dile sahip ve farklı kültürden gelen öğrenciler tarafından nasıl algılandığının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bu tez, mülteci çocukların hayat bilgisi dersi ülkemizde hayat konu süreçlerine yönelik algılarını belirlemeyi ve bu algıların geliştirilmesine yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir. Araştırma aynı zamanda eğitim sisteminin, sosyokültürel değişimlerine uyum sağlamak ve farklı ihtiyaçları olan öğrenci gruplarını desteklemek adına nasıl daha etkili bir şekilde evrilebileceği konusunda bir çerçeve oluşturmayı ve mülteci çocukların öğrenmelerine destek sağlamayı hedeflemektedir.

Literatür taraması yapıldığında Hayat Bilgisi dersi Ülkemizde Hayat ünitesine yönelik mülteci öğrencilerle yapılmış olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan kavramlara yönelik algıları incelenecek ve kazanımların kapsamının öğrenciler tarafından ne şekilde algılandığı tespit edilmiş olacaktır. Bu yönüyle araştırmanın özgün bir çalışma olarak Hayat Bilgisi öğretimine ve mülteci öğrencilerin kavramları nasıl anlamlandırdığını belirleme açısından literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma;

- 2021-2022 eğitim-öğretim yılı ile,

- Mardin ili Artuklu ilçesinde 3 ilkokulda öğrenim gören 47 kız ve 45 erkek toplam 92 ikinci ve üçüncü sınıf öğrencisiyle,
- Kelime ilişkilendirme testiyle,
- Kişisel bilgi formuyla,
- Öğrencilerin cinsiyeti, yaş, geldikleri yer, Türkiye’de yaşadıkları yıl, ailelerin eğitim oranı, çalışma durumu, kardeş sayısı, en sevilen dersler ile sınırlıdır.

SAYILTILAR

Bu araştırmaya katılan ilkokul ikinci ve üçüncü sınıf mülteci öğrencilerinin, kişisel bilgi formu ve kelime ilişkilendirme testinde yer alan kavramlara yönelik kendi çağrışımlarını beyan ettikleri, araştırmaya gönüllü olarak katıldıkları varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırmacının veri toplama araçlarından elde ettiği verileri nesnel bir şekilde analiz ettiği varsayılmaktadır.

TANIMLAR

Göç: Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (TDKa, 2023).

Mülteci Öğrenci: Yaşadığı ülkenin vatandaşı olmayan fakat o ülkenin ilkokullarında eğitim – öğrenim gören öğrenci.

Türk Bayrağı: Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal ve resmî bayrağı.

İstiklal Marşı: Türk milletin ortak duygularını, heyecanlarını, ümitlerini, birlikte var olma ve yaşama azmini, millî birlik inancını terennüm eden ahenkli, müzikli olarak söylenen yazarı Mehmet Akif Ersoy olan manzum metin (Çetin, 2014)

Atatürk: Türk asker, devlet adamı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusudur.

Cumhuriyet: Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi (TDKb,2023)

Milli Birlik ve Beraberlik: milletin birliği, amaçta birliği, milletçe paylaşılan ortak duygu ve düşüncelerde birleşilmesi ve beraber hareket edilmesi demektir (Cunbur, 1987).

Vatan: Vatan aralarında millî bağlar bulunan insan topluluklarının üzerinde birlikte yaşadıkları, gerektiğinde uğrunda canın ve malın feda edildiği faziletli toprak parçası olarak tanımlanabilir (Çiftçi & Dikmenli, 2016).

Millet: Millet, dilce, dince, ahlakça ve güzellik duygusu bakımından ortak olan, yani aynı terbiyeyi almış fertlerden oluşan, bir topluluktur (Atasoy, 2017; Gökalp, 1986).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya ilişkin kavramsal çerçeve ile yurt içinde ve yurt dışında yapılan ilgili çalışmalar yer almaktadır.

1. GÖÇ KAVRAMININ TANIMI, ÖNEMİ VE KAPSAMI

Mekânsal bir değişimi içeren coğrafi açıdan bir yer değiştirmeyi tanımlayan göç; (Keeley, 2009: 12) geniş anlamda ikamet edilen yerin kalıcı ya da yarı kalıcı olarak değiştirilmesini (Lee, 1966: 49) açıklar. Göç; toplum yapısının, fiziksel bir yer değiştirmenin neticesinde ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel olarak değişmesiyle sonuçlanan nüfus hareketleridir (Ortaylı, 2005) ve kolektif bir eylem olarak göç alan ve veren alanların tüm yapısını değiştirme gücüne sahiptir (Castles vd, 2014:25).

Göçün asıl niteliği, mekânsal değişime dayanmasıdır. Nitekim Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM, 2009:22) göre göç; süresine, yapısına ve nedenine bakılmaksızın, uluslararası bir sınırın geçilerek veya aynı sınırlar dahilinde yer değiştirmesi süreci olarak açıklanır. Benzer biçimde Faist'e (2003: 41) göre de göç, yaşanılan yerin sürekli ya da yarı kalıcı olarak çoğunlukla idari bir sınırın dışına doğru değiştirilmesidir. Göçün, mekânsal yer değiştirmeye dayalı esası, mekânsal değişimin niteliği, iradi yapılp yapılmaması ve süresine göre göçün niteliğini de belirler. Eğer göç, bir ülkenin sınırları içinde ise "iç göç", ülke sınırlarını aşıyorsa "dış göç" olarak tanımlanır. İç göçler kendi içerisinde mevsimlik, sürekli, emek ve zorunlu gönüllü göçler olarak, dış göçler ise beyin göçü, işçi göçü ve mübadele göçü biçiminde sınıflandırılabilir (Koçak ve Terzi, 2012: 169).

Göç; savaş, doğal afet, sürgün gibi sebeplerden ötürü mecburen gerçekleştirilmişse "zorunlu", yaşam koşullarını iyileştirmek için gerçekleştirilmişse "gönüllü" olarak nitelendirilir (Yılmaz, 2014: 1687). Son olarak göç geri dönmek üzere yapılmışsa "kalıcı", belli bir süreliğine yapılmışsa "geçici" olarak tanımlanır (Ekinci, 2008: 25-6).

Göç, göçmen ve göç edilen mekân gibi göçün tüm boyutları göz önüne alınarak Tablo 1'de görülen göç kategorileştirilmesine gidilebilir.

Tablo 1. Göç Kategorileşmesi

Amaç	Ekonomik	Ekonomik olmayan
Alan	İç göç	Dış göç
Göçü tetikleyen unsur	Zorunlu	Gönüllü
Süre	Geçici	Sürekli
Son yerleşim yeri	Transit	Yerleşik
Yasal statü	Yasal	Yasa dışı
Göçmen özelliği	Vasıflı	Vasıfsız
Boyutu	Bireysel	Kitlese

Kaynak: Adıgüzel, 2022:22

Bir göçün ekonomik olup olmaması, aynı zamanda zorunlu olup olmaması ile bağlantılı olabilmektedir. İç savaş nedeniyle daha güvenli bir başka ülke ya da bölgeye kaçmak zorunda kalanlar, hayatta kalabilmek için aynı zamanda zorunlu olarak da göç etmektedirler. Ekonomik göçler, misafir işçilik, gurbetçilik biçiminde geçici olabileceği gibi kalıcı da olabilmektedir. Geçicilik veya kalıcılık, şartlara ve gidilen mekâna göre değişebilmekte, sınırlı bir süre olabileceği gibi ömür boyu hatta gelecek kuşakları da içine alabilecek kalıcı hale dönüşebilmektedir (Adıgüzel, 2022: 22-23).

Göçü “A General Typology of Migration” adlı eserinde “itme-çekme” faktörleri ile açıklayan Petersen (1958: 256), göçün tarihsel döngü içinde ele alınması gerektiğini, ekonomik ilişkilerin temel belirleyici olduğunu ve göçe sebep olan itici faktörün, zaman içinde çekme faktörü haline gelebileceğine işaret etmektedir. Petersen’in yapmış olduğu göç tipolojisine göre; doğal afetler gibi çevresel etmenlerin itme etkisiyle çaresiz kalan kişilerin yer değiştirmesiyle sonuçlanan göç biçimi ilkel göçtür. İkinci tip olarak zorunlu göç; bireyin iradesinden ziyade devlet ya da üst otoritenin kararıyla gerçekleşen göçtür. Üst otoriteden kaynaklanan zorunlu durumlar nedeniyle bireylerin göç etme kararını kendileri verebilmeleri durumunda ise yönlendirilmiş göç tipi oluşmaktadır. Dördüncü göç tipi olarak serbest göçte, göç kararını veren doğrudan doğruya bireyin kendisi olmakta ve herhangi bir zorlayıcı koşul ya da baskı söz konusu olmamaktadır. Son olarak kitlese göç, göçmenlerin kurduğu ilişki ağı sayesinde arkasında bıraktıkları kişileri de göçe teşvik etmeleri şeklinde gerçekleşmektedir (Petersen,1958: 259-264).

Göçmen tanımı ile mülteci tanımı aynı anlamda kullanılmamaktadır. Göçmenler daha iyi hayat standartları için yasal kurallar çerçevesinde göç eden kişiler iken mülteciler ise savaş, zulüm ve çatışma gibi insan hakları ihlallerinin olduğu durumlar sonucu göç etmek zorunda kalan insanlardır. 1951 tarihli “Mültecilerin Hukuksal Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi” (1951 Cenevre Sözleşmesi), tanımlandığı üzere mülteciler; ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişilerdir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2023).

Tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere göçmenler ve mülteciler farklı statüdedirler ve bu yüzden sahip oldukları haklar da farklıdır. Mülteciler yaşadıkları zor durumlar nedeniyle kendi ülkelerinin korumasından yararlanamamaktadırlar ancak göçmenler kendi ülkelerinin korumasından yararlanmaya devam edebilmektedirler. Bundan dolayı mültecilerin zarar görmemesi için Uluslararası koruma talep ettiklerinde ülkelere kabul edilmeli ve Uluslararası koruma süreçlerine erişimleri sağlanmalıdır (T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2019).

1.1 GÖÇÜN NEDEN VE SONUÇLARI

Genel olarak göç sürecinin altında yatan neden ve sonuçlara baktığımızda, doğal afetler, savaşlar, terör olayları, ekonomik sıkıntılar ya da daha iyi bir yaşam umudu göçlerin önemli sebepleri arasındadır. Aynı zamanda eğitim de sosyo-kültürel göçün bir diğer nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda kırsal alandan daha iyi eğitim olanaklarına sahip kent merkezileri iç göçü tetiklerken, gelişmiş ülkelerin sahip olduğu daha iyi eğitim olanakları da dış göçü başlatmaktadır (Mutluer, 2003:16-17). Bunlarında doğurduğu sonuçlar ise başlıca; eğitim ve sağlık hizmetlerine binen yükler ve hizmetlerin aksaması, gecekondulaşma ve çarpık kentleşme, nüfus dağılımında dengesizlik, kültürel anlaşmazlıklar ve çatışmalar, gizli ve açık işsizliğinde artması olarak söylenebilir. Bu etkenler ve sonuçları göz önüne alındığında göçlerin hem misafir toplumlar için hem de ev sahibi toplumlar için çok yönlü bir doğası ve etkileri olduğu söylenebilir (Koçak ve Terzi, 2012: 168)

1.2. İÇ GÖÇÜN EĞİTİM AÇISINDAN SONUÇLARI

Ülkemizde büyük oranda kırdan kente doğru yaşanan iç göç olgusu, çocukların eğitimi açısından ailelere çeşitli getiriler oluşturmaktadır. Kırsal bölgelerde ilkökul sonrası eğitim imkânları ya yoktur ya da çok sınırlıdır. Böylece aileler kente geldiklerinde

çocuklarını temel eğitimin ötesinde okullara gönderme olanağına sahip olmaktadır. İnsanların kentlere göç etmelerinin bir nedeni de aslında çocuklarına daha iyi bir eğitim sunma isteğidir.

Öte yandan iç göçün olumsuz sonuçlarının kapsamı çok daha geniştir. Kalabalık sınıflarda eğitimin kalitesi düşmekte, hızlı nüfus artışı da eğitimin kalitesinin değişmesine neden olmaktadır. Her sene 1,3 milyon çocuk ilkokula başlamaktadır. Ülkemizin hızlı nüfus artışı eğitime daha fazla kaynak ayrılmasını gerektirmektedir. Ancak kişi başına düşen eğitim harcamaları hâlâ istenilen ölçüye ulaşmış değildir. Yıllık nüfus artışının binde 22 olması, eğitime ayrılan kaynakların tamamının altyapı hizmetlerine harcanması anlamına gelmektedir. Bu nedenle eğitimin kalitesini artırmak mümkün değildir (Tezcan, 1974: 62; Günkör, 2018).

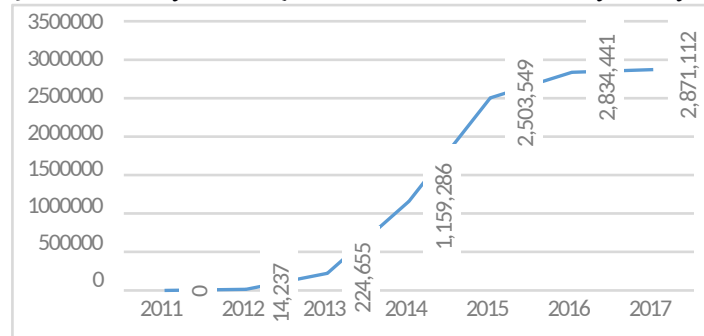
Göç öncesinde kırsal kesimdeki okullar eğitim yükünü paylaşmaktadırlar. Ancak günümüzde hızlı göç sebebiyle kırsal kesimdeki öğrenci nüfusunun eğitimini de kent okulları üstlenmiştir. Bu durum eğitim altyapısının giderek daralmasına ve kalitenin düşmesine sebebiyet vermektedir.

İç göç, sadece kırdan kente değil, kentten kente de devam etmektedir. Bilhassa kamu hizmeti atamaları öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamamalarına, ders çalışmalarının aksamasına ve olumsuz sonuçlar doğurmasına neden olmaktadır.

1.3. DIŞ GÖÇÜN EĞİTİM AÇISINDAN SONUÇLARI

2012 yılında Suriye'deki iç savaşla birlikte “mülteci” hareketi, son yıllarda ülkemize yönelik en büyük dış göç hareketidir. Orta Doğu'daki Suriyeli mültecilerin yarısından çoğu (tahmini 3 milyon kişi) ülkemizde bulunmaktadır ve okul çağındaki bu mültecilerin sayısı da yaklaşık 850. 000 kişidir (Göç İdaresi GM, 2017). Aşağıdaki Şekil 1'de ülkemizde geçici korumadan yararlanan Suriyeli mülteci oranının yıllar itibarıyla değişimi gösterilmektedir.

Şekil 1. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Sayısı

Kaynak: ERG, 2017.

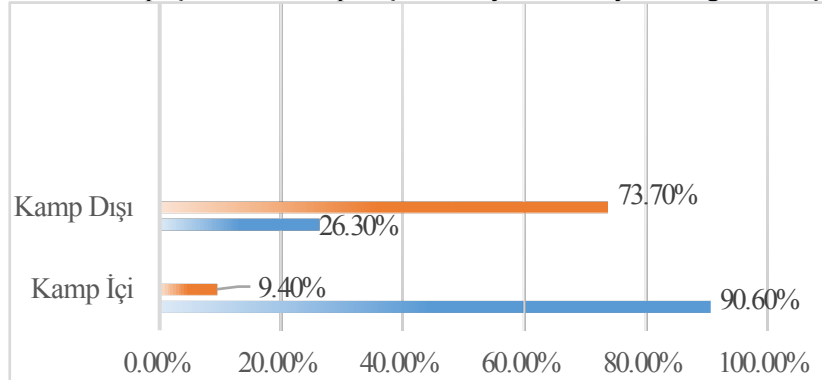
Mülteciler, özellikle de Suriyeli mülteciler, Türk eğitim sisteminde büyük bir paydayı oluşturmaktadır. Bu durum planlama gerektiren bir konudur. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bu konuda birtakım düzenlemelerde bulunarak Eylül 2014'teki genelgesinde Suriyeli çocuklara yönelik eğitim olanaklarının sağlanmasını standartlaştırılarak garanti altına almıştır. Ağustos 2016'daki genelge ile Suriyeli çocuklara yönelik eğitim olanaklarının sağlanması için yol haritası oluşturulmuştur (MEB, 2016). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi (PIKTES) projesinde, Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM), devlet okullarında gerek kamplarda gerek kampların dışında Suriyeli çocuklar için eğitim alanında düzenlemeler yapılmıştır (Bozan, Anagün ve Anılan, 2022).

1.4. KAMP İÇİ VE KAMP DIŞI EĞİTİM

Savaşın ilk yıllarında Suriyeli çocuklar Türkiye'ye geldiklerinde, daha önce de belirtildiği gibi savaşın biteceği düşüncesiyle GEM adı verilen kamp ve merkezlerde eğitim görmüşlerdir. Ardından savaşın yakın gelecekte bitmeyeceğini anlaşıncı, 2014 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Suriyeli çocukların okula gitmesi için bir genelge yayınlanmış ve Suriyeli çocukların 2016'dan itibaren örgün sistemde eğitim göreceği kararlaştırılmıştır (Tatlıcıoğlu, 2021).

Bunun yanı sıra Suriyeliler, ya tek başlarına ya da devletin tahsis ettiği okullarda Suriye müfredatına göre eğitim görme imkânına sahip olmaktadır. Bu okullar İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep gibi Suriyeli nüfusun yoğun olduğu şehirlerde açılmış ancak bu kurumlardan veri gelmediği rapor edilmiştir (Emin, 2016). Aşağıdaki Şekil 2'de kamp içi ve kamp dışındaki Suriyeli çocukların okul dışı ve okula kayıtlı oranı gösterilmektedir.

Şekil 2. Kamp içinde ve Kamp Dışında Kayıtlı ve Kayıtsız Öğrenci Sayısı

Kaynak: Emin, 2016: 45

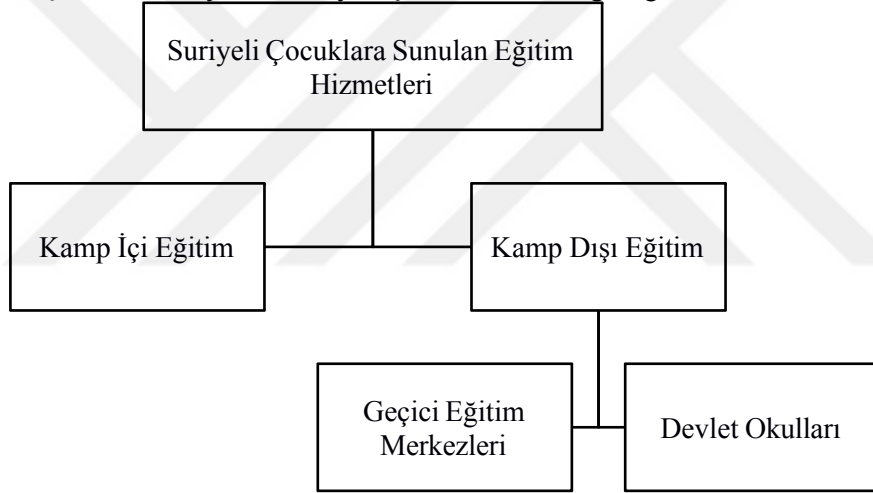
Kapsayıcı eğitim modeli UNESCO tarafından “öğrenenlerin eğitime, kültüre ve topluma katılımlarını artırarak ve eğitim sistemindeki ayrımcılığı azaltarak farklı

ihtiyaçlarının karşılanması süreci” olarak tanımlanmaktadır (Özcan, 2018). Bu eğitim modeli üç temel temele dayanmaktadır:

- Eğitici
- Sosyal
- Maddi

Eğitim argümanına göre amaç, öğrencilerin yeteneklerini dikkate alan farklılaştırılmış ve bireyselleştirilmiş öğretimi tanıtmak, daha eşitlikçi ve sosyal açıdan kapsayıcı olduğu için öğrenci entegrasyonu sorununu çözmektir. Ayrıca bunu tek bir sistemle maliyetleri azaltmayı hedeflemektedir. Her ekonomik grup için farklı okullar kurmak yerine kapsayıcı eğitim modelinin temel amacı ayrımcılığı önlemektir. Suriyeli çocuklara sağlanan eğitim hizmetleri Şekil 3'te açıklanmaktadır (Emin, 2016).

Şekil 3. Türkiye’nin Suriyeli Çocuklara Sunduğu Eğitim Hizmetleri

Kaynak: Emin, 2016:46

1.5. MÜLTECİLİK VE EĞİTİM

Mülteci kelimesi Türkiye’de uluslararası koruma kapsamındaki yabancı uyruklu statüsüne giren kişilere verilen bir kavramdır. Mülteci kelimesini Türk Dil Kurumunda yer alan açıklamaya göre kısaca sığınmacı olarak ifade edebiliriz. Kavram olarak, Arapça kökenli olup “iltica” fiilinden türetilmiştir. Mülteci kelimesi, herhangi olumsuz bir nedenden ötürü bulunduğu yerde korktuğu için yaşayamayan, güvenlik konusunda korku duyan, ülkenin emniyet faaliyetlerinden yararlanamadığı için ve ülkesine dönmek istemeyerek başka bir ülkeye kaçıp, o ülkede yaşama talebinde bulunan kişilere verilen statüyü ifade eder (Bulut ve Akın, 2020).

Mültecilerin göç ettikleri toplumla arasındaki eğitim farkı hem mülteciyi hem de ev sahibi ülkeyi ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan olumsuz etkileyebilmektedir. Bir

mültecinin eğitim düzeyi ve aldığı eğitimin kalitesi, kimi zaman göç ettiği ülkenin istihdamını olumlu etkileyebilirken, kimi zaman da mültecinin ülkede iş bulamamasından doğan işsizlik gibi sorunlarla da karşı karşıya bırakabilmektedir. Bireylerin eğitim yoluyla edindikleri bilgi ve beceriler, ekonomik gelirleri arttırırken ve göç ettikleri ülkeye uyumlarını kolaylaştırabilmektedir (Güzel, 2013:36).

Öte yandan eğitim, mültecilerin göç etmiş oldukları ülkedeki sosyal etkileşimlerine katkı sağlamaktadır. Bu durum mültecilerin yeni ortama kolaylıkla uyum sağlamalarını, kendilerinin karşılaştıkları risklerin en aza indirilmesini kolaylaştırabilmekte ayrıca zarara sebebiyet verme risklerini de azaltmaktadır (Gordon & Jong, 2000).

Mülteci çocuklar temel haklarından biri olan eğitim hakkından bazı nedenlerden dolayı yararlanamamaktadırlar. Bu durum çocukların ve ülkenin geleceği açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır. Sorunların kaynağında kimi zaman aileler yer almaktadır. Bazı göçmen aileler çocuklarının okula gitmesi yerine çalışıp aile ekonomisine katkıda bulunmasını isteyebilmektedir. Diğer taraftan çocukların performans düşüklüğü eğitimin bir diğer sorunudur. Öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla olumlu iletişim kuramaması, okula ilgi duymaması, derslerin anlaşılır olmaması okullaşmalarının önünde birer engeldir (Ahsan, 1997).

Göç olgusunda eğitimin önemi artık çok sayıda göç alan ülkelerde öne çıkmış ve eğitim siyasi arenada öncelikli bir konuma gelmiştir. Göçmenlere verilmesi gereken eğitimin türü, öğretmenlerin nitelikleri, okul liderliğinin işlevleri gibi pek çok konu parlamento düzeyinde tartışılmış ve bu alanda büyük bir ilerleme kaydedilmiştir (Gold, 2005:22).

Mülteci öğrencilerin yeni gelenekleri, yeni bir dili ve yeni bir eğitim sistemini içeren tamamen yeni bir kültüre uyum sağlamaları, adapte olmaları gerekir (Kia vd., 2007). Yeni bir topluma uyum sürecindeki belki de en önemli adım, mülteci öğrencilerin okullaşması sağlanarak eğitim sürecine dâhil edilmesi ve okulda bulunan engellerin tespit edilerek kaldırılmasıdır (Gencer, 2017). Okullar, entegrasyonun birincil gücüdür. Mülteci öğrencilerin sağlıklı gelişimini destekleyebilecek kaynaklara ve varlıklara bağlantı işlevi görür (Rousseau & Guzder, 2008).

2. İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA HAYAT BİLGİSİ DERSİ

Hayat; çevre üzerine yapılan eylemler aracılığıyla kendini yenileme sürecidir. Hem doğal hem de toplumsal çevreye ayak uydurmaya çalışan insanoğlunun hayatını

sürdürebilmesi için gerekli olan adımları doğru bir şekilde atması gerekmektedir (Tay, 2017: 36). İlkokul kademesinde öğrenciler bu adımları atmaya Hayat Bilgisi dersi aracılığıyla öğrenmektedir. Hayat bilgisi dersi, öğrencilerin kendini tanıması düşüncesi dikkate alınarak toplu öğretim anlayışı çerçevesinde öğrencilere hayatı öğretmeyi amaçlayan bir dersi diyebiliriz (Tay, 2017: 37). Ayrıca Hayat Bilgisi dersi sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin de temelini teşkil etmektedir (Şimşek, 2014). Hayat Bilgisi dersi öğrencilere iyi bir insan, iyi bir vatandaş olması için gerekli bilgi ve becerileri içerir (Demir ve Armağan, 2018: 4242).

Hayat Bilgisi dersi öğrencinin yaşadığı toplum ile uyumlu olmasına katkı sağlayan, birbirinden farklı disiplinlerin bir araya gelmesi ile oluşturulmuş olan, yaparak yaşayarak öğrenmeyi öğretmeyi ilke edinen bu çerçevede kişiye yarar sağlayacak bilgiler ile donatılmasını sağlayan bir yapıdan oluşmaktadır (Ocak ve Beydoğan, 2005; Tay ve Yıldırım, 2013; Bakır ve Akcan, 2021) .

Türk Milli Eğitim Sisteminde temel derslerden biri olarak kabul edilen hayat bilgisi, çocuğa çevreye başarılı, etkin ve olumlu bir şekilde uyum sağlama yeteneğini veren ilk ders olarak tanımlanmaktadır (Binbaşıoğlu, 2003). Turan ve Ulusoy'un (2016: 368) belirttiği gibi, “Hayat bilgisi ilkokul 1-3. sınıflarda bir eksen dersi olarak öğretilmekte ve çocuğu yaşamsal bilgi, beceri ve değerlerle donatmak suretiyle çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmeyi amaç edinen toplu öğretim anlayışıyla sosyal bilimler ve doğa bilimlerinden oluşan bir ilkokul dersi.”

Hayat Bilgisi dersleri çocukların çeşitli konulardaki gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu, çocukların hem ruhsal hem de fizyolojik olarak kendilerini anlamalarına ve çevrelerini anlamalarına faydalı olmaktadır (Kabapınar, 2012).

İlköğretimde hayat bilimlerinin rolü, öğrencilere iyi vatandaşlar olmak için gereken temel bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasında önemlidir (Meydan ve Bahçe, 2010: 21). Bu bağlamda Hayat Bilgisi dersinin çocukları yükseköğrenime hazırlamayı ve sosyal bir kimlik kazanmayı amaçladığı söylenebilir (Aykaç, 2011: 114).

Öğretim programları, insan gelişiminin sürekliliği ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanmaktadır. Çünkü öğrenci gelişimini önemsemeyen bir programın başarılı olması düşünülemez. Gelişim dönemi ardışık bir biçimde değişmeyen bir sıra izleyerek birbirini takip eder. Bir evrenin bitişi diğer evrenin başlangıcını ve bu da mevcut evreyi etkiler. Bu durum göz önünde bulundurularak öğretim programları esnek bir yapıda hazırlanmıştır (MEB, 2018). Ayrıca gelişim bir bütündür ilkesi göz önüne bulundurulduğunda, zihinsel ya da bedensel gelişimin dil gelişimini etkilediği gerçeği göz

ardı edilemez. Bu nedenle program “Gelişim Bir Bütündür” ilkesi göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Hayat bilgisi dersi 1926, 1936, 1948, 1968 ve 1998 programlarında olduğu gibi 2005 programında da aynı isimle yerini almıştır. Takip eden süreçte 2009 ve 2017 yıllarında öğretim programlarında yeniden bir düzenleme yapılmıştır.

Hayat Bilgisi dersinin aşağıda sunulan özellikleri bünyesinde bulundurması istenir (Tay, 2017: 40):

- Hayatın bilgisini vermesi,
- İçeriğini doğal, toplumsal bilimler ve sanat düşüncesi doğrultusunda oluşturması,
- Toplulaştırma ilkesini dikkate alması,
- Çocuğun gelişimine uygun, güncel, somuttan soyuta, hayatilik ilkesinin olması,
- Hayat Bilgisi vatandaşlık eğitiminin ilk basamağını oluşturması,
- Hayat Bilgisi dersi başta sosyal ve fen bilimleri olmak üzere birçok dersin temelini oluşturmasıdır.

Yeni Hayat bilgisi öğretim programlarında bilginin doğrudan aktarılmasından ziyade öğretmen merkezli olarak öğrencilerin bilgilerinin yapılandırılmasına ve yönlendirilmesi öne çıkmaktadır (MEB, 2017). Bu sebeple Hayat Bilgisi dersleri müfredatı doğrudan bilgi vermekten ziyade öğrenci farklılıklarını dikkate almayı, saygı duymayı ve farklı becerileri geliştirmeyi amaçlayan bir yapıyla oluşturulmuştur (MEB, 2018).

Şekil 4. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı

Kaynak: Aladağ, 2016: 20

Hayat bilgisi dersi yapı olarak çok kültürlü eğitim olanağı sunabilmektedir. Çok kültürlü eğitim aracılığıyla “herkes için eğitim” anlayışı güdülmektedir. Yani birbirinden farklı sosyal, etnik köken veya dine mensup öğrencilerin kendini toplumun bir parçası olarak hissedeceği evrensel hoşgörü ve anlayışı ile çocukların eğitilmesi amaçlanmıştır (Shaw, 1988). Tek kültürlü eğitim sonucunda yalnızca kendi kültürünün bakış açısına sahip olduğundan dar ve tek bir perspektiften bakmayı ve bu bakış açısının bölümlerinde

yer almayan durumları kabul etmeme gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Oysa çok kültürlü eğitim ile birden fazla kültür ile tanışıp kesin ve de keskin yargılardan uzaklaşma ve öğrenilen bilgileri hayatın birden fazla yönüne karşın düşünerek hareket etmek mümkündür (Parekh, 2002).

Tablo 2. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 2.Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri ve Yüzdeleri

Sınıf	Ünite No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati (Öngörülen Süre)	Ders Saati Yüzdesi
2	1	Okulumuzda Hayat	11	32	22
	2	Evimizde Hayat	9	26	18
	3	Sağlıklı Hayat	7	20	14
	4	Güvenli Hayat	6	17	12
	5	Ülkemizde Hayat	8	23	16
	6	Doğada Hayat	9	26	18

Kaynak : MEB, 2018

Tablo 3. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 3.Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri ve Yüzdeleri

Sınıf	Ünite No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati (Öngörülen Süre)	Ders Saati Yüzdesi
3	1	Okulumuzda Hayat	10	24	22
	2	Evimizde Hayat	8	19	17
	3	Sağlıklı Hayat	5	12	9
	4	Güvenli Hayat	7	17	16
	5	Ülkemizde Hayat	9	22	20
	6	Doğada Hayat	6	14	16

Kaynak : MEB, 2018

Tablo 2 ve 3'te görüldüğü üzere sınıf kademeleri artarken ünite isim ve sayıları değişmiyor kapsamları genişlemektedir. Bu durum öğretim programının sarmal bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Okulumuzda Hayat ünitesi kapsamında; okulun, okulun çevresinin ve okul birimlerinin tanımı, okul ortamında kendini ifade, akranlarla iletişim ve yardımlaşmanın önemi konuları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Evimizde Hayat ünitesi kapsamında; ev adresi, tasarruf, aile bireyleri ile iletişim, akrabalık ve komşuluk ilişkileri, planlı olmanın gerekliliği konuları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Sağlıklı Hayat ünitesi kapsamında; temizlik ve kişisel bakımın önemi, sağlıklı olmak için yapılması gerekenler ve sağlığın korunması için dikkat etme, dengeli beslenme, bilinçli tüketicilik, mevsime özgü yiyecekler konuları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Güvenli Hayat ünitesi kapsamında; ev ve yolculuk esnasında gereken güvenlik kuralları, yaşanabilecek kazalar, trafik işaretleri, araçlara yönelik konular hakkında bilgiler yer almaktadır.

Ülkemizde Hayat ünitesi kapsamında; ülkesine dair özellikler, Atatürk, milli ve dini bayramlar, kültürel miras öğeleri, turistik yerler, Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı konuları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Doğada Hayat ünitesi kapsamında; bitki ve hayvanlar, mevsimler, geri dönüşüm, doğa olayları, doğal afetler, yön bulma, insan ve çevre konuları hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.1. ÜLKEMİZDE HAYAT ÜNİTESİ

Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana amaç öğrencilerin yaşamış oldukları doğayı tanımaları, toplumla bütünleşmeleri, yaşadıkları çevreye etkin bir şekilde uyum sağlamaları, bedenlen ve ruhen sağlıklı olmalarına yardımcı olmak olmuştur. (Narin, 2015). Küreselleşen dünyanın bir gereği de bireylerin ulusal değerlerini içselleştirmesini ve bu ulusal değerlerin bilincinde olmasının yanı sıra evrensel değerlere de önem vermesini sağlamaktır (Yaşar vd., 2015: 581).

Dönmez ve Cömert'in (2007) ifadesiyle toplumun, öğrencilerine kendi değerlerini öğretmede pratik rolü olan rol modelleri - liderleri, kahramanları, komutanları, sanatçıları, eğitimciler, vb. - vardır. Rol modellere yönelik aktarımlar, sınıfta öğretmen tarafından somut gösteriler, anlatımlar ile yapılacaktır. Bu alanda mevcut olan en önemli değer milli değerlerdir. Milli değerlerle ilişkilendirilen başarılar arasında, savaş meydanında kahramanca savaşan ve ülkemizin kurtuluşunu sağlayan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve tıpkı onun gibi kahramanlık unsurları taşıyan başarılar da bulunmaktadır. Atatürk ile ilgili kazanımlar 1.sınıf programında "Atatürk'ün hayatını öğrenmek" ve 2.sınıf programında "Atatürk'ün çocukluğunu keşfetmek"tir. Üçüncü sınıf programında "Atatürk'ün Kişilik Özelliklerinin Keşfedilmesi" konuları yer almaktadır. Başarısıyla Atatürk ile ilgili kazanımlar tüm sınıflarda mevcut olmakla birlikte bu başarıların sayısının artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

3. KONUSYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlgili araştırmalar; araştırmanın hedefi, çalışma grubu ve araştırma sonuçlarına yönelik açıklamalar yapılarak aktarılmıştır. Bu doğrultuda araştırma konusuyla ilgili çalışmalar bu bölümde sunulmuştur.

3.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Saklan ve Karakütük (2018), Suriyeli öğrencilerin eğitimlerinde karşılaştıkları sorunları öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçladıkları araştırmalarında, bu güçlüklerin aşılmasına dönük yürütülen eğitim politikalarını incelemiş, Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine ilişkin mevcut sorunlara çözüm bulmaya çalışmışlardır. Araştırmada olgu bilim desenine başvurulmuş, katılımcı grup amaçsal örnekleme yöntemlerinden birisi olan durum örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmen ve öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde dil, okul iklimine ve eğitim süreçlerine uyum, önyargı ve ayrımcı davranışlar, disiplin, ekonomik etmenler ile ilgili çeşitli güçlükler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitim sürecinde çeşitli boyutlarda güçlükler yaşadıkları; yönetsel boyutta, finansman ve sosyal destek boyutlarında Suriyeli öğrencilere sunulan eğitim hizmetinin daha fazla desteğe gereksinimi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu doğrultudan yola çıkılarak Türkiye'de Suriyelilerin eğitiminde daha etkili eğitim politikalarının nasıl şekillendirilebileceği ortaya konulmuştur.

Güzeller ve Özdoğan (2019), çalışmalarında “GÖÇ-MAT: Göçmen Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerin Matematik Eğitimi Özelinde Mesleki Niteliklerinin Geliştirilmesi” TÜBİTAK 1003 Projesinin üzerinde durduğu konulardan biri olan “Çokkültürlü sınıflarda öğretmenler için nasıl bir matematik öğretim modeli olmalı” sorusundan yola çıkılarak geliştirilmiş “Model Öğretim Bileşeni” incelemişlerdir.

Polat (2019) araştırmasında, Suriyeli öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretimi sürecine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlanmıştır. Durum çalışması deseni kullanılmış olan çalışmada katılımcılar Suriyeli öğrencisi olan 16 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Görüşme formu ile toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik aldıkları eğitimleri yetersiz

buldukları, Suriyeli öğrencilerle iletişimde dil problemi yaşadıkları, öğrencilerin velileri ile yeterince iletişim kuramadıkları, öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarının ve imkânlarının yetersiz olduğu, daha donanımlı eğitim öğretim ortamları istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Alhussien (2020) yaptığı araştırmada, ilkokul dördüncü sınıflarda eğitim ve öğretim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunları öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda belirlemeyi amaçlamıştır. Belirlenen bu sorunlara ilişkin öğretmenlerden çözüm önerileri alınmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle, Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilere yönelik olarak uyum ve Türkçe hazırlık sınıfı gibi uygulamaların planlanıp yürürlüğe konması önerilmektedir.

Bakır ve Akcan (2021) araştırmalarında 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında kullanılmış olan 1., 2. ve 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarında bulunan metinlerin çokkültürlü eğitim bağlamında incelenmesini amaçlamışlardır. Yapılmış olan içerik analizi sonucunda üç temaya ulaşılmıştır. Bunlar: Göçmenlere yönelik olumlu tutum geliştirici ifadeler teması, farklılıklara saygı duymaya yönelik ifadeler teması, arklı kültürlerin kabul edilmesine ilişkin evrensel ifadeler temasıdır.

Soybakış (2021) araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin sınıflarında bulunan Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarını belirlenmeyi amaçlamıştır. Çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. 250 sınıf öğretmeninden veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerini Suriyeli öğrencilere yönelik genel tutum düzeylerinin ve ölçeğin iletişim, uyum, yeterlilik alt boyutlarındaki tutum düzeylerinin ortalamanın üzerinde bir değere sahip olduğu görülmüş ve araştırma sonucunda "Çoğunlukla Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum" sonucuna ulaşılmıştır.

Baştuğ (2022) araştırmasında, Suriyeli öğrencilere eğitim veren matematik öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları incelemiştir. Gaziantep ilinde Suriyeli öğrencilerin çoğunlukta bulunduğu ortaokulda görev yapan 15 matematik öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Elde edilen verilerde Suriyeli öğrencilerin hala dil probleminin devam ettiği belirtilmiştir.

Uzunay (2022) araştırmasında, Suriyeli ortaokul öğrencilerinin fen kavramlarını anlamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin fen bilimleri öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Elde edilen verilere göre Suriyeli öğrencilerin; kuvvet,

sürtünme kuvveti, ısı sıcaklık, kütle ağırlık, sürat, basınç, basit makineler gibi konu ve kavramlar ile soyut, sözel ve görselliği az olan konuları anlamakta güçlük çektiği ve bu konu ve kavramlarda kavram yanılgılarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır

Genç (2023), Suriyeli mülteci öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile iyimserlik ve kötümserlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İlişkisel tarama modeli temel alınarak tasarlanan araştırmanın evrenini, Adana ilinde ortaokul seviyesinde eğitim gören Suriyeli mülteci öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma sonuçları, Suriyeli mülteci öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum alt boyutları ile iyimserlik düzeyleri arasında pozitif yönde ve farklı düzeylerde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

İçel, Ocak ve Baysal (2024), PICTES projesi kapsamında açılmış bir uyum sınıfında yer alan farklı uyruklara mensup öğrencilerin kültürel farklılıklarından kaynaklanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yabancı uyruklu öğrencilere eğitim vermede, kültürel farklılıkları gidermede ve yabancı ailelerle işbirliği kurmada mesleki gelişime ihtiyaçlarının olduğu; öğrencilerin uyum sınıfında Türkçe konuşma ihtiyacı hissetmedikleri için ana dillerinde konuşma eğiliminde oldukları bulgularına ulaşmışlardır.

Taşdan (2024), eğitim ve eğitim yönetimi alanı kapsamında uluslararası göç konusunu; uluslararası göçün ne olduğu, tarihsel süreçte nasıl yaşandığı, uluslararası göçün nedenleri, uluslararası göçün eğitime, eğitim politikalarına, eğitim ve okul yönetimine getirdiği ve getireceği zorluklar alanyazına dayalı olarak incelemiştir. Okul yöneticilerinin pedagojik alanın yönlendirilmesinde ve geliştirilmesinde eğitim liderliği modelinde olduklarını belirtmiştir.

3.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Blakely (1983), Kuzeybatı Pasifik'teki bir okul bölgesindeki Güneydoğu Asyalı mülteci ebeveynlerle, yerel okullara devam eden çocuklarına yönelik örgün eğitime bakış açılarını incelemiştir. Araştırmada ebeveynlerin okulların dili ve sosyal ortamları hakkındaki algılarını anlamaya vurgu yaparak, bölgedeki mülteci ailelerin Amerikan okullarına uyum sağlama ve onlara uyum sağlama çabalarını açıklamayı amaçlamaktadır. Bulgularda ailelerin özellikleri, kültürler arası iletişim, okullarda ebeveyn katılımı ve iki dillilik hakkında bilgiler bulunmaktadır.

Henderson (2017), yaptığı karma yöntem araştırması kapsamında öğretmen ve mülteciler ile çalışmıştır. Bulgular analiz edilirken mülteciler ile yapılan görüşmelerin bulguları ve öğretmenler ile yapılan görüşmelerin bulguları ayrı ayrı incelenip derlenmiştir. katılım duygusunu etkilemekte olup öğretmenlerin yaşadığı kaygıların temelinde okul sisteminin getirdiği kısıtlamalar yer almaktadır.

Cohen (2022), mülteci öğrencilerin Ürdün vatandaşlarıyla birlikte eğitim gördüğü Ürdün'deki kapsayıcı mülteci eğitimi bağlamında Suriyeli mülteci gençlerin inşasını, yolunu bulmasını ve aidiyet mücadelesini incelemektedir. Bu çalışma kapsamında araştırmacı, aidiyetin nasıl her zaman bir akış halinde olduğunu ve yerel, ulusal ve uluslararası ölçeklerde nasıl ele alındığını, bazen aidiyetin nasıl güçlenebileceğini ve bazen de aidiyetten nasıl uzaklaşabildiğini süreç bazında ele almıştır.

Salem ve Dryden Peterson (2023), mültecilere eğitim veren öğretmenlerin ve mülteci öğrencilerin karşılaştıkları yerel zarar türlerini ele alarak bu zarar türlerinden korumayı neden ve nasıl hayata geçirdiklerini incelemişlerdir.

Faidhalla ve Mustafa (2023), mülteci öğrenciler arasında öz-şefkat düzeyini ve cinsiyet değişkenine göre bu düzeydeki farklılığı belirlemek ve bunun ne düzeyde olduğunu incelemişlerdir. Araştırmacı betimsel korelasyonel yöntemin, kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı olarak seçilmiş (317) öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı (Rase ve diğerleri, 2011) tarafından geliştirilen öz şefkat ölçeği ve araştırmacı tarafından oluşturulan beden imajı ölçeğidir. Elde edilen bulgulardan hareketle: Koya'daki okullarda okuyan mülteci öğrencilerin öz imajı iyi düzeyde ve memnun oldukları; benlik imajı ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonuçlarını ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenleri ile öz şefkat arasında anlamlı farklılıklar ve benlik imajı ile öz-şefkat arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla öz şefkatli sonucuna ulaşılmıştır.

Palaiologou, Prekate ve Kyriazi (2024), Yunanistan'da mülteci çocukların isteklerini incelemişlerdir. Bulgulardan hareketle, mülteci öğrencilerin topluma etkili bir şekilde dahil olabilmeleri, isteklerini yerine getirebilmeleri için kariyer yönelimleri ve değerleri ile ilgili olanakları keşfetmeleri uygun bulunmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi bulunmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

İlkokul ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan mülteci öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi kapsamında yer alan kavramlara yönelik algılarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar disiplinler arası bütüncül bakış açısını esas alıp, araştırmada ele alınan problemleri yorumlayıcı bir yaklaşımla inceleyen araştırmalardır. Araştırmada incelenen olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınır. İnsanlar tarafından onlara yüklenen anlamlara bakılarak yorumlanırlar (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 302; Karataş, 2015). Nitel çalışmanın bir türü olan olgu bilim (fenomenoloji) bireysel bilgi ve öznellik paradigması içerisinde bulunan ve bireylerin bakış açılarını anlamak için uygun bir desendir. Bu yaklaşımda bireysel bakış açısı ve bireysel yorumlama önem arz etmektedir (Lester, 1999). Ayrıca olay ya da olgunun anlamlandırılması için gerekli olanlara odaklanan bu yaklaşımla, incelenecek durum ile ilgili deneyimlere sahip olan katılımcılar belirlenir ve araştırmada onların algılarına başvurulur (McMillan, 2004; Kuzu, 2013). Olgubilim deseni bireyin belli bir olguyu deneyimlemesi sonucu oluşturduğu anlamlara odaklanmaktadır (Çapar ve Ceylan, 2022), Bu açıdan çalışma mülteci öğrencilerin hayat bilgisi kazanımlarından hareketle anahtar kelime olarak belirlenen kavramalara ilişkin algılarını olgu bilim deseniyle belirlemeye çalışacaktır.

2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Mardin ilinde yer alan ve MEB’e bağlı devlet okullarında bulunan mülteci öğrenciler olarak belirlenmiştir. Bu öğrenciler arasından ikinci ve üçüncü sınıf kademesinde bulunanlar araştırma grubu olarak seçilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemine bağlı ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminin seçim ölçütleri araştırmanın tasarım aşamasında belirlenmekte ve kimin seçileceği araştırmacının kendisine bırakılmaktadır. Örneklem araştırmacının kişisel düşünce ve öznел yargısına göre belirlenmektedir. Bu durum örneklemin araştırmacının keyfine göre belirlenmesi anlamına gelmez. Araştırmacı öznел yargısıyla ancak bazı ölçütlerle hareket

edebilmektedir (Tutar ve Erdem, 2020; Şahan ve Uyangör, 2021). Bu noktada ölçüt örneklem ile belirlenen çalışma grubunun birtakım ölçütleri karşılaması gerekmektedir. Dolayısıyla ölçüt örnekleme, belli ölçütlere uygunluğa göre bir grubu temsil eden bireylerin seçilmesiyle oluşturulur. Bu nedenle örnekleme katılacak bireyler belli ölçütlere göre belirlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Tutar ve Erdem, 2020; Şahan ve Uyangör, 2021). Çalışma grubunun ölçütü 2. ve 3. sınıfta eğitim gören, öğretmenlerden alınan görüş doğrultusunda Türkçe anlayabilen ve okuduğunu kavramsal olarak anlamlandırabilen mülteci öğrenciler olarak belirlenmiştir. Ayrıca Mardin İl Milli Eğitim İl Müdürlüğünün yönlendirmesi sonucunda mülteci öğrenci sayısının yoğun olduğu üç okul ölçüt olarak belirlenmiştir. 92 mülteci öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Demografik Özellikler				
		Frekans		Yüzde
Cinsiyet	Kız	47		%51,08
	Erkek	45		%48,91
Yaş	8	33		%35,86
	9	18		%19,56
	10	17		%18,47
	11	23		%25
Geldikleri Yer	Suriye	92		%10
Türkiye’ de Yaşadıkları Yıl	3	13		%14,3
	4	6		%6,52
	5	6		%6,52
	6	10		%10,86
	7	13		%14,13
	8	8		%8,69
	9	10		%10,86
	10	19		%20,65
	12	4		%4,34
	13	3		%3,26
Ailelerin Eğitim Oranı	Anne	Okumamış	22	%23,91
		İlkokul	26	%28,26
		Ortaokul	15	%16,30
		Lise	17	%18,47
		Üniversite	5	%5,43

Tablo 4. (Devam) Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

	Baba	Okumamış	20	%27,93
		İlkokul	13	%14,13
		Ortaokul	21	%22,82
		Lise	27	%29,34
		Üniversite	10	%10,86
Çalışma Durumu	Anne	Çalışıyor	30	%66,30
		Çalışmıyor	62	%32,6
	Baba	Çalışıyor	54	%26,08
		Çalışmıyor	24	%57,60
		Hayatta Değil	14	%15,21
Kardeş Sayısı		Bir	12	%13,04
		İki	11	%11,95
		Üç	13	%14,13
		Dört ve üzeri	42	%45,65
En Sevilen Dersler		Matematik	41	%44,56
		Türkçe	19	%20,65
		İngilizce	16	%17,39
		Tüm Dersler	16	%17,39

Tablo 4'te Mardin ili Artuklu ilçesinde araştırmaya katılan mülteci öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Tablo 4'e göre araştırmaya katılan mülteci öğrencilerin %51,08'i kız öğrencilerden %48,91'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grupları incelendiğinde sırasıyla göre dağılımı %35,86'sı 8 yaş, %19,56'sı 9 yaş, %18,47'si 10 yaş, %25'i ise 11 yaşa sahip öğrencilerin olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı Suriye'den Türkiye'ye savaş nedeniyle göç etmiştir. Araştırmaya katılan mülteci öğrencilerin Türkiye'de bulundukları süre zarfı sırasıyla %14,13'ü 3 yıl, %6,52'si 4 yıl, %6,52'si 5 yıl, %10,86'sı 6 yıl, %14,13'ü 7 yıl, %8,69'u 8 yıl, %10,86'sı 9 yıl, %20,65'i 10 yıl, %4,34'ü 12 yıl, %3,26'sı 13 yıldan oluşmaktadır. Ailelerin eğitim oranı ise annelerde %23,91'i okumamış, %28,26'sı ilkokul mezunu, %16,30'u ortaokul mezunu, %18,47'si lise mezunu, %5,43'ü üniversite mezunu; babalarda ise %27,73'ü okumamış, %14,13'ü ilkokul mezunu, %22,82'si ortaokul mezunu, %29,34'ü lise mezunu, %10,86'sı ise üniversite mezunudur. Araştırmaya katılan mülteci öğrencilerden %66,30'unun annesi iş hayatında çalışmazken %32,60'ının annesi iş hayatında çalışmaktadır; babaların ise %26,08'i iş hayatında çalışmamakta, %57,60'ı iş hayatında çalışmakta ve %15,21'inin hayatta olmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına

bakıldığında %13,04'ünün bir kardeşi, %11,95'inin iki kardeşi, %14,13'ünün üç kardeşi, %45,65'inin ise dört ve üzeri sayıda kardeşi vardır. Araştırmaya katılan mülteci öğrencilerin sevdikleri derslere ait yanıtlara bakıldığında %44,56'sı matematik dersini, %20,65'i Türkçe dersini, %17,39'u İngilizce dersini ve %17,39'u tüm dersleri sevdiğini belirtmiştir.

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Çalışma grubunda bulunanlar tarafından öğrenilenlerin ne düzeyde olduğunun belirlenmesinde alternatif ölçme değerlendirme araçları önemli yer tutmaktadır. Bu araçlardan biri olan Kelime İlişkilendirme Testleri (KİT), bilişsel yapıda oluşan kavramlar arasındaki ilişkiyi ve ilişki düzeyinin yeterliliğini belirlemek amacı ile yaygın kullanımlı ölçme araçları arasındadır (Bahar, Johnstone & Sutcliffe, 1999; Bahar ve Özatlı, 2003; Özatlı ve Bahar, 2010; Yazıcı, Kulaca ve Ertürk, 2021).

Bahar, Johnstone ve Sutcliffe (1999), KİT'i öğrencinin bilişsel yapısındaki kavramlar arasındaki ilişkileri, yani bilgi ağını gözler önüne seren, uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterli veya anlamlı olup olmadığını tespit etmeye yarayan bir teknik olarak tanımlamışlardır (Taşdere, Özsevgeç ve Türkmen, 2014) Şekil 5'te Hayat bilgisi dersi Ülkemizde Hayat ünitesi kapsamında seçilen kazanımlar ve bu kazanımlardan hareketle belirlenen kavramlar yer almaktadır.

Şekil 5. Veri Toplama Aracı Olarak Belirlenen Anahtar Kelimeler

Türkiye	•HB.2.5.1. Harita ve küre üzerinde ülkesini, başkentini ve yaşadığı yeri gösterir.
Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı	•HB.2.5.2. Türk bayrağının ve İstiklâl Marşı'nın vatani ve milleti için önemini fark eder.
Atatürk	•HB.2.5.3. Atatürk'ün çocukluğunu araştırır. •HB.3.5.8. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırır.
Millî Birlik ve Beraberlik	•HB.2.5.4. Millî gün ve bayramların önemini kavrar. •HB.3.5.6. Millî birlik ve beraberliğin toplum hayatına katkılarını araştırır.
Kültürel Miras	•HB.2.5.6. Yakın çevresindeki kültürel miras öğelerini araştırır. •HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihî, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır
Göç	•HB.2.5.7.Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların yaşam şekillerine ve alışkanlıklarına saygı duyar. •HB.3.5.7. Ülkemizde yaşayan farklı kültürdeki insanların sorunlarına yönelik sosyal sorumluluk projelerine katılır.

Şekil 5'te görüldüğü üzere kelime ilişkilendirme testi için kavramlar Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesinde bulunan kazanımlardan hareketle belirlenmiştir. Anahtar kavramlar için uzman görüşü alınarak son hali verilmiştir.

Görüşme için formlar iki bölüm halinde oluşturulmuş, ilk bölümde demografik bilgilere ilişkin sorulara ikinci bölümde ise anahtar kavramlara yer verilmiştir. Demografik bilgiler arasında cinsiyet, yaş, geldikleri yer, Türkiye’de yaşadıkları yıl, ailelerin eğitim oranı, ailenin çalışma durumu, kardeş sayısı, en sevilen dersler bulunmaktadır. İkinci bölümde yer alan Kelime ilişkilendirme testinde hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan ülkemizde hayat ünitesinde bulunan kazanımlardan hareketle; Türkiye, Türk Bayrağı, İstiklal Marşı, Atatürk, Göç, Milli Birlik ve Beraberlik ve Kültürel Miras anahtar kelimeler olarak belirlenmiştir.

4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Çalışmaya başlanmadan önce Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan araştırma verilerinin toplanması için izin gerekli izin alınmıştır (Ek-1). Etik kurulu izni alındıktan sonra ise veri toplamak için Mardin İl Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alınmıştır. İlk olarak planlanan okul müdürlükleri ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışma içeriği ve uygulama süreci hakkında okul müdürlüklerine gerekli bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmanın uygulanacağı öğrencilerin sınıf öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilerek KİT ile ilgili gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Testin uygulanmasında öğrencilere, kişisel bilgi formu (Ek-2) kelime ilişkilendirme testi (Ek-3) hakkında kısa bir bilgi verilerek testin nasıl doldurulacağından bahsedilmiştir. Kelime İlişkilendirme testinde öğrencilere 7 anahtar kavram verilmiştir. Her anahtar kavrama ilişkin 10 cevap kavram ile ilişkilendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin her bir kavramla ilişkilendirmesi için süre sınıf düzeyi dikkate alınarak 2.sınıflara 3 dakika, 3.sınıflara 2 dakika olarak verilmiştir. Tanınan süre sonunda test toplanmış ve toplanan veriler araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

5. VERİLERİN ANALİZİ

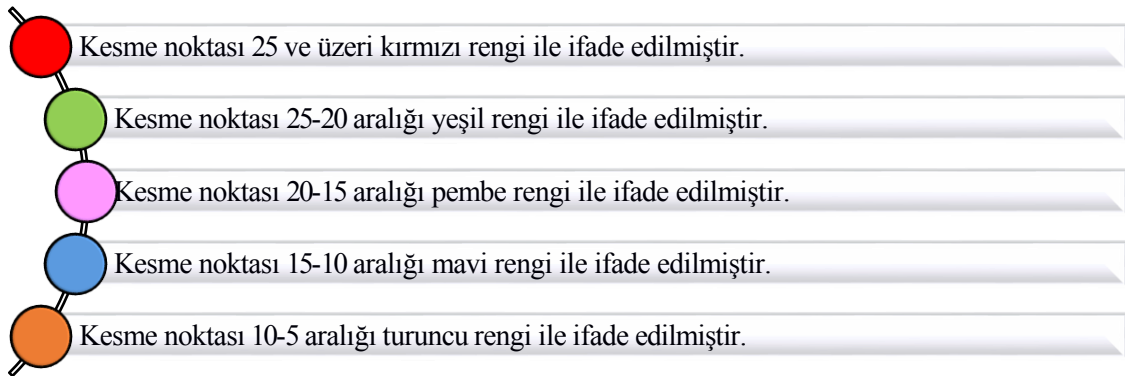
Çalışmada yer alan anahtar kavramlara dair cevap kavramların çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, metin içinde belirtilen ifadelerin sistemli bir şekilde yorumlanması ve bu yorumlardan hareketle objektif sonuçlar elde etmek için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone ve ark. 1966: 213; Koçak ve Arun, 2013). İçerik

analizinde amaç; metni düzenlemek, metinden anlamlı kategoriler oluşturmak, kategorileri karşılaştırmak, kategoriler arasında bağlantı kurmak ve teorik sonuçlar çıkarmaktır (Cohen, Manion & Morrison, 2017). Ayrıca içerik analizi birbirlerine benzer verileri belirli kavramlar ve temalar gibi belirli kategorilerde bir araya getirilen verileri, okuyucunun anlayacağı biçime dönüştüren yöntemlerdir (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2000). Bu yöntem vasıtasıyla okuyucu veya araştırmacı daha anlaşılır verilere ulaşmaktadır. Bu teknikten hareketle her öğrenciye ait cevap kağıtları (MÖ1, MÖ2, MÖ3, MÖ92) kodlanmış veriler excelde aktarılmıştır. Çalışmanın geçerliliğinin sağlanması için bilgisayar ortamına aktarılan görüşmeler okunup kodlanmış ve kategoriler oluşturulmuştur. İçerik analizi sonucunda elde edilen veriler dikkatlice irdelenerek tekrar sıklığı olan, daha fazla vurgulanan ifadelerle yoğunlaşarak birbirlerine uyuşan veriler organize edilmiştir. Araştırmada kavramlar açık ve tam bir şekilde ifade edilmiş ve ham verilere sadık kalınmıştır.

Çalışma grubu olan mülteci öğrencilere uygulanan kelime ilişkilendirme testinden elde edilen veriler analiz edilirken çeşitli tablolar ve kavram ağlarından faydalanılmıştır. Toplanan verilerden elde edilmiş olan cevapların toplam kelime sayısı ve bu kelimelerin tekrar sıklığı tablolara dönüştürülmüştür. Anahtar kavramlarla ilişkilendirilen belli kesme noktası aralığındaki cevap kavramları da oluşan kavram ağları şekilleriyle yorumlanmıştır.

Çalışmada yer alan kesme noktalarına (KN) ait aralıklar tüm anahtar kavramlarda açıklanan aralığı ifade eden farklı bir renk ile gösterilmiştir. Veriler analiz edilirken bu teknikten yararlanılarak kavram ağında kesme noktaları ve her bir kesme noktasını belirten renkler Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Kavram Ağı Kesme Noktaları ve Renkleri

Kesme noktası 5'in altı olan cevap kavramları araştırmada kavram ağlarına dâhil edilmemiştir. Araştırmada tekrar sıklığı 5 ve üzeri olan cevap kavramları değerlendirilmiştir. Çalışmada frekans-yüzde tablolarına da yer verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

1. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu kısımda, Mardin ili Artuklu ilçesindeki okullarda öğrenim görmekte olan mülteci öğrencilerden elde edilen verilerin analizi sonucunda sırasıyla, mülteci öğrencilerin kelime ilişkilendirme testinde verdikleri yanıtlara ilişkin bulgulardan hareketle oluşturulan tablo-şekiller ve bu bulgulara yönelik oluşturulan kategoriler sunulmuştur.

Kelime İlişkilendirme Testinde Bulunan Anahtar Kavramlara Verilen Toplam Cevapların Sayısına İlişkin Bulgular ve Yorum

Kelime ilişkilendirme testinde bulunan anahtar kavramların mülteci öğrenciler tarafından toplamda kaç kavram ile ilişkilendirildiği sayı ve yüzde olarak tablo 5'te ifade edilmiştir.

Tablo 5. Tüm Anahtar Kavramlara Yönelik Frekans ve Yüzdelere

Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Türk Bayrağı	286	%15,96
Türkiye	276	%15,39
İstiklal Marşı	262	%14,61
Atatürk	256	%14,27
Milli Birlik ve Beraberlik	251	%13,99
Göç	249	%13,88
Kültürel Miras	213	%11,87
Toplam	1793	100

Tablo 5' te görüldüğü üzere mülteci öğrencilere verilen anahtar kavramlara toplamda 1793 cevap kavram verilmiştir. Tabloda Türk Bayrağı anahtar kavramına 1793 kavram içinde 286 (%15,96) cevap verilerek en fazla ilişkilendirilen anahtar kavram olmuştur. Türk Bayrağı kavramını sırasıyla Türkiye 276 (%15,39), İstiklal Marşı 262 (%14,61), Atatürk 256 (%14,27) anahtar kavramları izlemektedir. Bu anahtar kavramları sırasıyla Milli Birlik ve Beraberlik 251 (% 13,99) ve Göç 249 (%13,88) takip etmektedir. Milli Birlik ve Beraberlik kavramına yönelik yapılan ilişkilendirmelerde hayat bilgisi dersinde yapılan gündelik hayata yönelik örneklendirmelerin, Göç kavramına yönelik yapılan ilişkilendirmelerde ise kendi yaşantılarının etkili olduğu verdikleri yanıtlardan anlaşılmaktadır. En az kavram ile ilişkilendirilen anahtar kavram Kültürel Miras 213 (%11,87) olduğu görülmektedir. Bu kavrama yanıt vermekte zorlandıkları, zihinlerinde

yeterince somutlaşmadığı ve yer alan şemaların çoğunlukla hayat bilgisi dersinde yer alan örneklerle sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

1.2. KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİNDE YER ALAN ANAHTAR KAVRAMLARA VERİLEN CEVAP KAVRAMLARA GÖRE OLUŞTURULMUŞ KAVRAM AĞLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde anahtar kavramlara verilen cevap kavramlara yönelik frekans-yüzde tablolarına da yer verilmiştir. Ayrıca verilen cevap kavramlar ve kavram ağları ile oluşturulmuş olan şekiller kullanılmıştır. Verilmiş olan anahtar kavramlara yönelik ilişkilendirilmiş cevap kavramlar toplam 34 Kavram ağı şeklinde ifade edilmiştir.

1.2.1. Türk Bayrağı Anahtar Kavramın İlişkin Bulgular

Tablo 6’da Türk Bayrağı Anahtar Kavramın İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

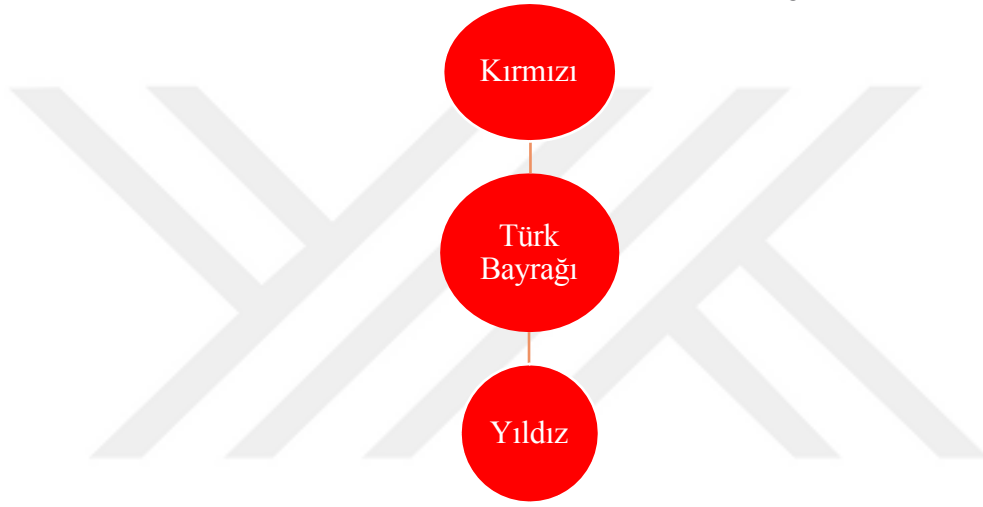
Tablo 6. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Türk Bayrağı		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Kırmızı	30	%10,48
Yıldız	25	%8,74
Ay	24	%8,39
Beyaz	20	%6,99
Bayram (23 Nisan, 19 Mayıs)	18	%6,29
Özgürlük	15	%5,24
Dalgalanma	13	%4,54
Tören	12	%4,19
Okul/Sınıf	11	%3,84
Zafer	10	%3,49
Asker-Polis	10	%3,49
Kurtuluş Savaşı	10	%3,49
Şehit Kanı	9	%3,14
Şiirler	9	%3,14
Pazartesi	8	%3,05
Cuma	8	%3,05
Türkiye	8	%2,79
Sevgi	8	%2,79
Çanakkale	8	%2,79
Başarı	7	%2,67
Güçlü	7	%2,67
Atatürk	7	%2,44
Öğretmen	7	%2,44
Savaş	6	%2,29
Tatil	6	%2,29
Millet	6	%2,09
Özgürlük	5	%1,90
Cumhuriyet	5	%1,90
Zil	5	%1,90
Müslüman	5	%1,74
Kumaş	5	%1,74

Tablo 6. (Devamı) Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Türkiye Cumhuriyeti Marşı	4	%1,52
Okul	4	%1,52
Saygı	4	%1,39
Direk	4	%1,39
Millet	3	%1,14
Aile	3	%1,04
Hazır Ol	3	%1,04
İstiklal Marşı	3	%1,04
Cumhuriyet	2	%0,69
Yaşamak	2	%0,69
Kardeşlik	2	%0,69

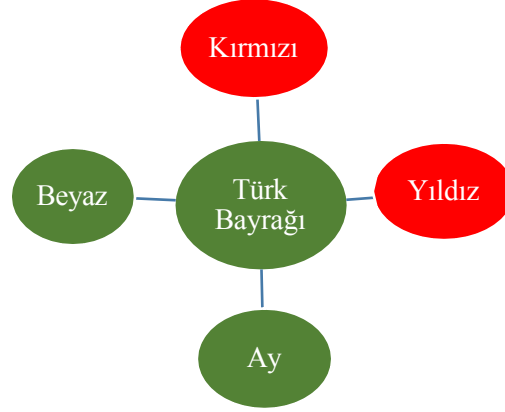
Şekil 7. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25 ve ÜZERİ

Şekil 7’ de Türk Bayrağı anahtar kavramının en fazla Kırmızı ve Yıldız cevap kavramlarıyla ilişkilendirilmiş olduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki öğrencilere Türk Bayrağı denildiğinde en fazla ilişkilendirmenin bayrakta bulunan kırmızı rengi ve yıldız sembolüyle olduğu söylenebilir. Kırmızı cevap kavramı Türk Bayrağı anahtar kavramı içinde 30 kez tekrarlanmış ve bu grupta %10,48’lik tekrar sıklığıyla en fazla ilişkilendirilen kavram olduğu görülmektedir.

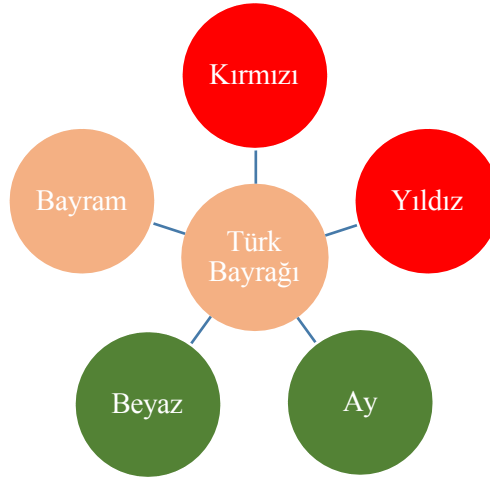
Şekil 8. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25-20 Arası

Şekil 8 incelendiğinde kesme noktası 25-20 arasında olan cevap kavramlardan oluşan kavram ağı görünmektedir. Cevap kavramlardan en çok tekrar etmiş olan, öğrencilerin aklına ilk gelen kırmızı ve yıldız kavramlarından sonra Türk Bayrağı denildiğinde ay ve beyaz kavramları ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin yaptığı ilişkilendirmeden hareketle Türk Bayrağı'na yönelik zihinlerindeki şema ortaya çıkmaktadır.

Şekil 9. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 20-15 Aralığı

Şekil 9'da da görüldüğü üzere Türk Bayrağı anahtar kavramı 20-15 kesme noktası aralığında öğrenciler tarafından bayram kavramı ile ilişkilendirilmiştir. Bayram olarak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını ve 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramını belirtmişlerdir.

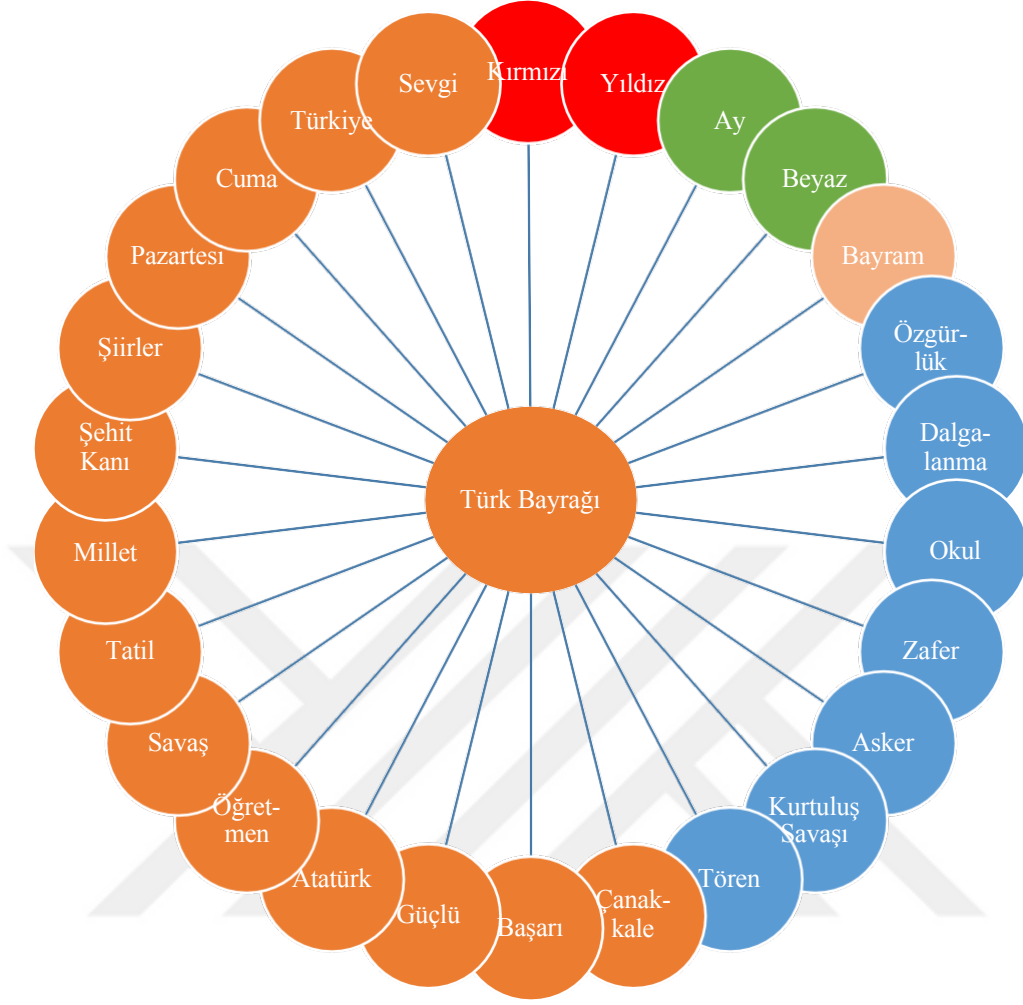
Şekil 10. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 15-10 Arası

Şekil 10. incelendiğinde kesme noktası 15-10 aralığındaki cevap kavramların özgürlük, dalgalanma, okul ve asker olduğu görülmektedir. Türk Bayrağı anahtar kavramının özgürlük ile ilişkilendirilmiş olması bayrağın bağımsızlık sembolü olduğunun öğrenciler tarafından bilindiğini göstermektedir.

Şekil 11. Türk Bayrağı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 11’de kesme noktası 10-5 aralığında verilen cevap kavramlardan oluşan kavram ağı görülmektedir. Türk Bayrağı anahtar kavramı için en fazla cevap kavram bu aralıkta yer almaktadır. Verilen cevap kavramlar Şehit Kanı, Şiirler, Pazartesi, Cuma, Türkiye, Sevgi, Çanakkale, Başarı, Güçlü, Atatürk, Öğretmen, Savaş, Tatil, Milletten oluşmaktadır.

Tablo 7. Türk Bayrağı Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Değerler	Sevgi (8), Başarı (7), Müslüman (5), Şehit Kanı (9), İstiklal Marşı (3), Atatürk (7), Yıldız (25), Kırmızı (30), Beyaz (20), Ay (24), Dalgalanma (13), Kumaş (5)	149	%52,09
Özgürlük ve Vatanseverlik	İstiklal Marşı (3), Çanakkale (8), Zafer (10), Kurtuluş Savaşı (10), Atatürk (7), Özgürlük (5), Cumhuriyet (5), Güçlü (7), Savaş (6), Direk (4)	69	%24,12

Tablo 7. (Devamı) Türk Bayrağı Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Eğitim ve Okul	Okul/Sınıf (4), Öğretmen (7), Pazartesi (8), Cuma(8), Tören(12), Zil (5)	48	%16,78
Milli Birlik	Millet (6), Aile (3), Kardeşlik (2), Hazır Ol (3), Bayram (18), Yaşamak (2)	31	%10,83
Milli Bayramlar ve Özel Günler	23 Nisan/ 19 Mayıs (18), Tatil (6)	24	%8,39

Tablo 7'ye baktığımızda Türk Bayrağı anahtar kavramına verilen cevap kavramlar 5 kategori başlığı altında toplanmıştır. Bu en çok cevap kavramın yer aldığı Değerler kategorisi 149 frekans değerine (%52,09) sahiptir. Değerler kategorisinde Sevgi, Başarı, Müslüman, Şehit Kanı, İstiklal Marşı, Atatürk, Yıldız, Kırmızı, Beyaz, Ay, Dalgalanma, Kumaş cevap kavramları yer almaktadır. Değerler kategorisi oluşturulurken milli değerlere ait unsurlar ve manevi değerler göz önünden bulundurulmuştur. Özgürlük ve Vatanseverlik kategorisinde İstiklal Marşı, Çanakkale, Zafer, Kurtuluş Savaşı, Atatürk, Özgürlük, Cumhuriyet, Güçlü, Savaş, Direk cevap kavramları yer almaktadır. Eğitim ve okul kategorisinde Okul/Sınıf, Öğretmen, Okul, Pazartesi, Cuma, Tören, Zil cevap kavramları yer almaktadır. Milli Birlik kategorisinde, Millet, Aile, Kardeşlik, Hazır Ol, Bayram, Yaşamak cevap kavramları yer almaktadır. Milli Bayramlar ve Özel Günler kategorisinde 23 Nisan, 19 Mayıs ve tatil cevap kavramları yer almaktadır.

1.2.2. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 8'de Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

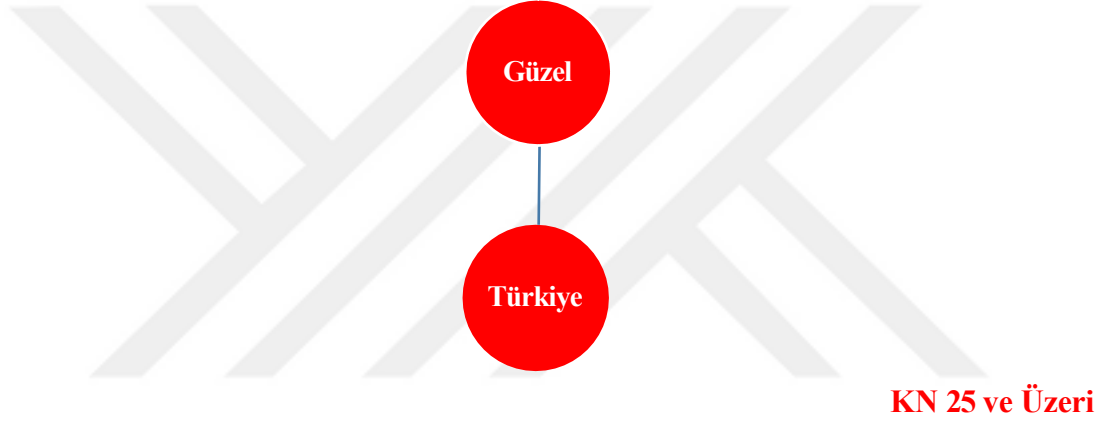
Tablo 8. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Türkiye		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Güzel	25	%9,05
Sevgi	20	%7,24
Mardin	19	%6,88
Atatürk	16	%5,79
Aile (Anne, Baba, Abla, Abi, Komşu)	16	%5,79
Bayrak	14	%5,07
Okul	14	%5,07
İstiklal	13	%4,71
Şehir	12	%4,34
Kültür	11	%3,98
Vatandaşlık	10	%3,62
Öğretmen	9	%3,26
Asker/Polis	9	%3,26
Kızılay	8	%2,90
Türkçe	8	%2,90
Ankara	7	%2,54
İyi İnsanlar	7	%2,54
Milli	7	%2,54

Tablo 8. (Devam) Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Diğer Ülkeler	6	%2,17
Arkadaş	6	%2,17
Oruç	5	%1,81
Ödev	5	%1,81
Bayram (Milli Ve Dini)	4	%1,45
İstanbul	4	%1,45
Güçlü	4	%1,45
Zengin	3	%1,09
İş Bulmak	3	%1,09
Savaş	3	%1,09
Sınır	2	%0,72
Ülke	2	%0,72
Çalışmak	2	%0,72
Gezilecek Yerler	2	%0,72

Şekil 12. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlarından Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

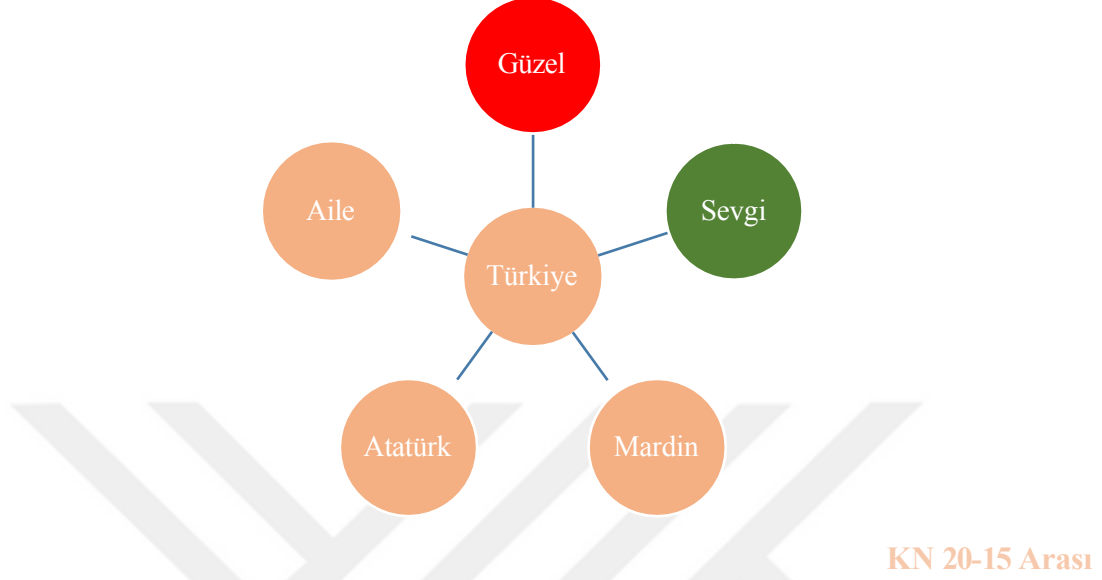
Şekil 12' ye baktığımızda kesme noktası 25 ve üzerine göre oluşturulmuş olan kavram ağında Türkiye anahtar kavramı denilince öğrenciler güzel kavramı ile ilişkilendirmektedirler. Güzel cevap kavramı 25 kez tekrar edilerek Türkiye anahtar kavramı içerisinde %9,05'lik tekrar sıklığı ile en fazla yüzdeye sahip cevap kavramıdır.

Şekil 13. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlarından Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 13. incelendiğinde bu aralıktaki cevap kavramın sevgi olduğu görülmektedir. Sevgi cevap kavramına ait frekans sayısı 20 ve yüzdelik %7,24'tür.

Şekil 14. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 14'e baktığımızda bu aralıktaki kavramların Mardin, Atatürk ve Aile olduğu görülmektedir. Çalışmada Mardin cevap kavramının alınması öğrencilerin bulundukları ülkeyi yaşadıkları şehir ile ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

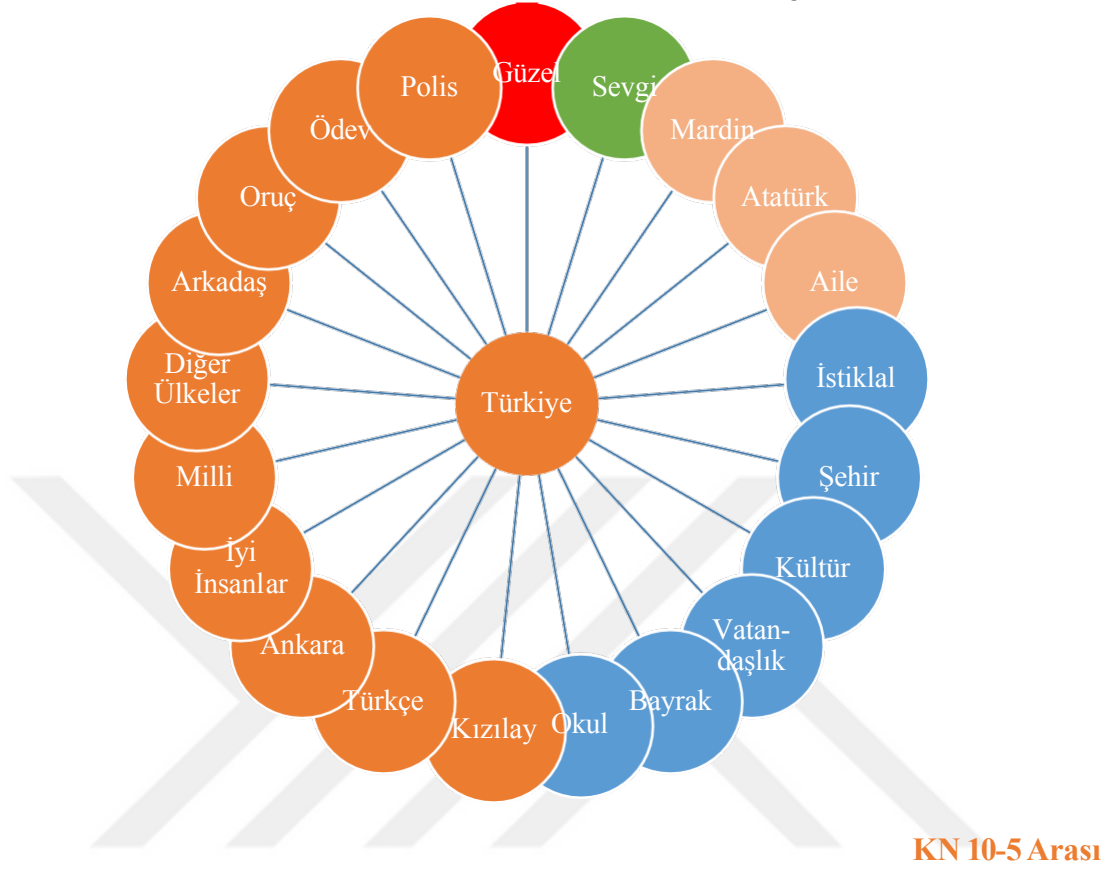
Şekil 15. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 15'e baktığımızda bu aralıkta yer alan cevap kavramların İstiklal, Şehir,

Kültür, Vatandaşlık, Bayrak, okul olduğu görülmektedir.

Şekil 16. Türkiye Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 16. incelendiğinde öğrenciler tarafından Kızılay, Türkçe, Ankara, İyi İnsanlar, Milli, Diğer Ülkeler, Arkadaş, Oruç, Ödev, polis cevap kavramları ile ilişkilendirme yapıldığı görülmektedir.

Tablo 9. Türkiye Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Kültürel Değerler	Güzel (25), Sevgi(20), Atatürk (16), Bayrak (14), İstiklal (13), Kültür(11), Vatandaşlık(10), Öğretmen(9), Türkçe(8), Bayram (Milli ve Dini) (4), Aile(16), Arkadaş (6), Oruç (5), Milli (7)	154	%55,79
Toplumsal Kurumlar	Okul (14), Kızılay (8), Ödev (5), Öğretmen (9)	36	%13,04
Yaşam Merkezleri	Mardin (19), Ankara (7), İstanbul(4), Gezilecek Yerler(2)	32	%11,59
Güçlü ve Güvenli Hissetmek	Güçlü(4) , Zengin (3), İş Bulmak (3), Asker/Polis (9), Sınır (2)	21	%7,60
Uluslararası İlişkiler	Diğer Ülkeler (6) , Savaş (3)	9	%3,26

Tablo 9'a baktığımızda Türkiye anahtar kavramına verilen cevap kavramların 5 kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Bu kategoriler içinde Kültürel Değerler kategorisi 154 (%55,79) başta gelmektedir. Kültürel değerler kategorisi içerisinde Güzel, Sevgi, Atatürk, Bayrak, İstiklal, Kültür, Vatandaşlık, Öğretmen, Türkçe, Bayram (Milli ve Dini), Aile, Arkadaş, Oruç, Milli cevap kavramları yer almaktadır. Bu kategori oluşturulurken kültürü oluşturan ana unsurlar dil, din, tarih ve sosyal ilişkilere yer verilmiştir. Toplumsal kurumlar kategorisinde Okul, Kızılay, Ödev, Öğretmen cevap kavramları yer almaktadır. Yaşam merkezleri kategorisinde Mardin, Ankara, İstanbul, Gezilecek Yerler cevap kavramları yer almaktadır. Yaşam merkezleri kategorisinde cevaplarda verilmiş olan Türkiye'de bulunan şehirler ve gezilecek yerler cevabı aynı başlık altında toplanmıştır. Güçlü ve güvenli hissetmek kategorisinde Güçlü, Zengin, İş Bulmak, Asker/Polis, Sınır cevap kavramları yer almaktadır. Uluslararası ilişkiler kategorisinde Diğer Ülkeler (Suriye, Almanya vs.), Savaş cevap kavramları yer almaktadır. Bu kategoride öğrenciler tarafından söylenen ülke isimleri ve ülkelerinde yaşanan durumdan hareketle verdikleri savaş yanıtı aynı başlık altında toplanmıştır.

1.2.3. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 10'da İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

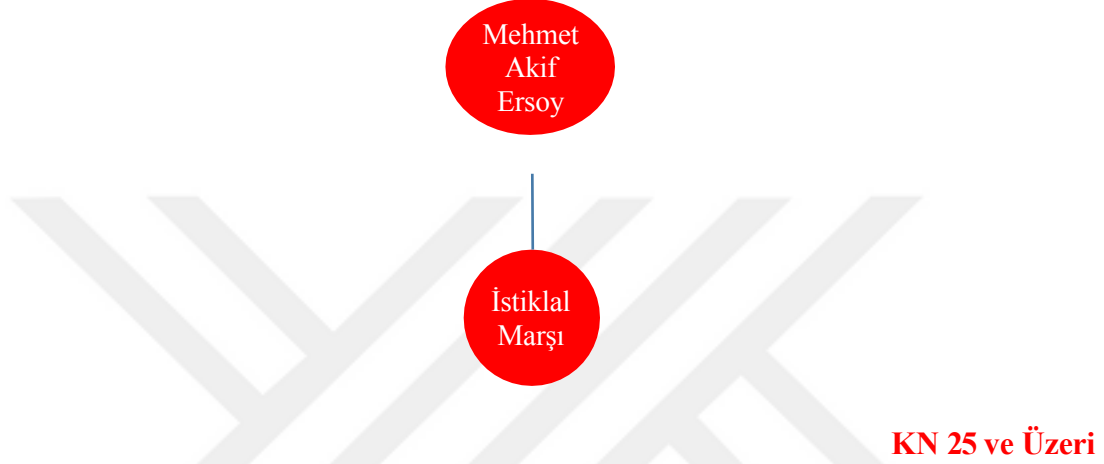
Tablo 10. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

İstiklal Marşı		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Mehmet Akif Ersoy	27	%10,30
Yarışma	19	%7,25
10 Kıtâ	15	%5,72
Mustafa Kemal Atatürk	15	%5,72
Korkma	14	%5,34
Şiir	12	%4,58
23 Nisan	11	%4,19
Hazır Ol	11	%4,19
Aile	10	%3,81
Bayrak	9	%3,43
Kahramanlık	9	%3,43
Saygı	9	%3,43
Vatan	8	%3,05
Müdür	8	%3,05
Türkiye	8	%3,05
Pazartesi	8	%3,05
Cuma	8	%3,05
Başarı	7	%2,67
Güçlü	7	%2,67
Tören	7	%2,67
Savaş	6	%2,29
Tatil	6	%2,29

Tablo 10. (Devam) İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Özgürlük	5	%1,90
Cumhuriyet	5	%1,90
Zil	5	%1,90
Türkiye Cumhuriyeti Marşı	4	%1,52
Okul	4	%1,52
Millet	3	%1,14
İslam	2	%0,76

Şekil 17. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 17’de kesme noktası 25 ve üzeri cevap kavramlardan oluşan kavram ağı görülmektedir. İstiklal Marşı denin akla ilk gelen kavram olan Mehmet Akif Ersoy bu aralıkta verilmiştir. Mehmet Akif Ersoy kavramı, İstiklal Marşı kavramı içerisinde en fazla tekrarlanan kavram olup 27 kez %10,30’luk tekrar sıklığı yüzdesine sahiptir. Öğrencilerin en fazla Mehmet Akif Ersoy ilişkilendirmesini yapmasında İstiklal Marşını kaleme almış isim olması etkilidir diyebiliriz.

İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavram Ağı

İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavram bulunmamaktadır.

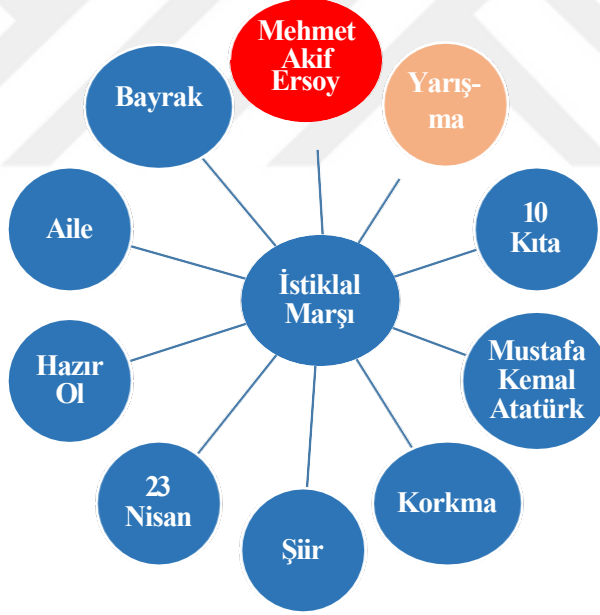
Şekil 18. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 20-15 Arası

Şekil 18’de görüldüğü gibi bu aralıktaki yapılan ilişkilendirme yarışmadır. Verilmiş olan tek cevap kavram yarışma olmuştur.

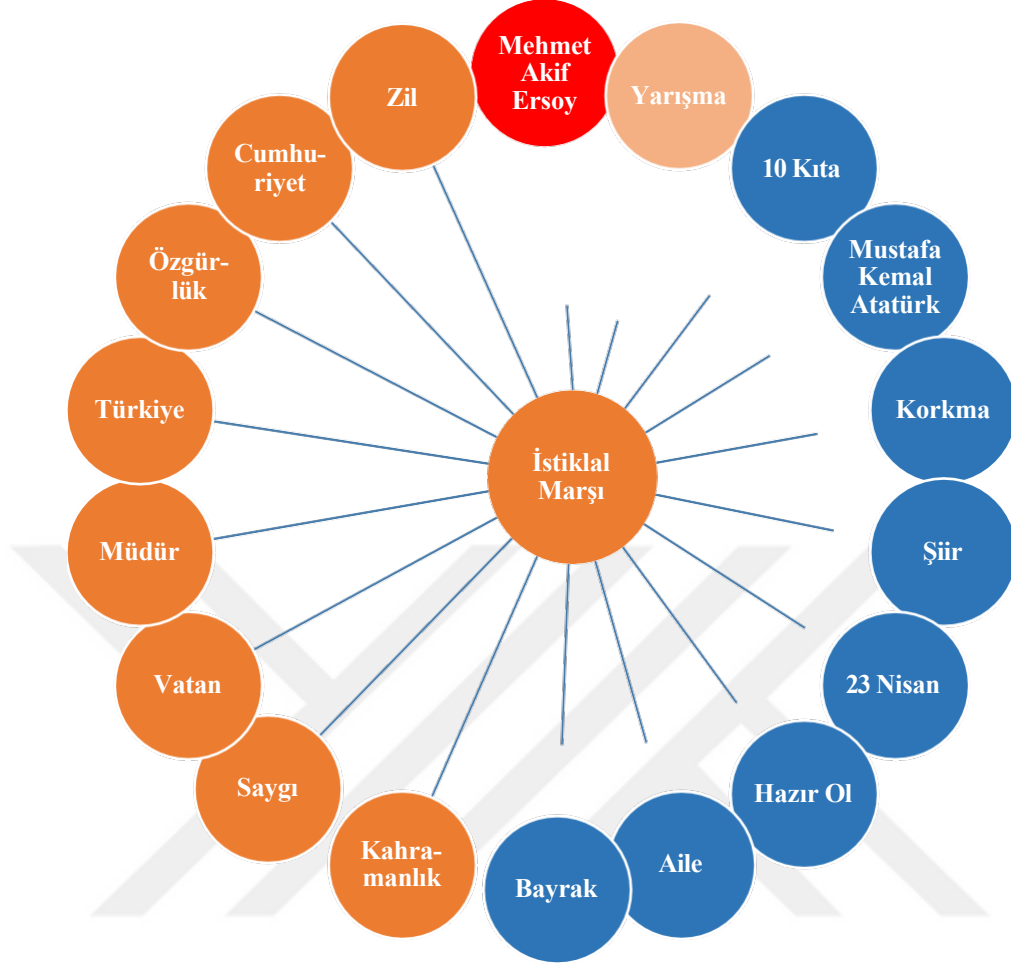
Şekil 19. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 15-10 Arası

Şekil 19. incelendiğinde bu aralıktaki cevap kavramların 10 Kıta, Mustafa Kemal Atatürk, Korkma, Şiir, 23 Nisan, Hazır Ol, Aile, bayrak olduğu görülmektedir.

Şekil 20. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 20’de kesme noktası 10-5 aralığındaki cevap kavramlardan oluşturulmuş olan kavram ağı yer almaktadır. Bu aralıkta bulunan cevap kavramlar Kahramanlık, Saygı, Vatan, Müdür, Türkiye, Özgürlük, Cumhuriyet, Zildir.

Tablo 11. İstiklal Marşı Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Bağımsızlık	Mustafa Kemal Atatürk (15), 23 Nisan (11), Cumhuriyet(5), Türkiye(8), Vatan (8), Bayrak (9), Millet(3), Özgürlük(5), Kahramanlık(9), Savaş (6)	79	%30,15
Şiir	Mehmet Akif Ersoy (27), Korkma (14), 10 Kıta(15), Şiir(12), Türkiye Cumhuriyeti Marşı (4)	72	%27,48
Eğitim	Müdür (8), Okul(4), Pazartesi (8), Cuma (8), Başarı (7), Tören(7), Zil(5), Tatil (6)	53	%20,22
Değerler	Aile (10), Saygı(9) , İslam (2)	21	%8,01

Tablo 11’de görüldüğü üzere İstiklal Marşı anahtar kavramına verilen yanıtlar 4 kategoride toplanmıştır. Bu kategorilerden Bağımsızlık 79 (%30,15) en yüksek yüzdeliğe sahiptir. Bağımsızlık kategorisinde Mustafa Kemal Atatürk, 23 Nisan, Cumhuriyet, Türkiye, Vatan, Bayrak, Millet, Özgürlük, Kahramanlık, Savaş cevap kavramları yer almaktadır. Bağımsızlık kategorisi oluşturulurken Ülkenin bağımsızlığı için mücadele edilirken aktif rol üstlenen Mustafa Kemal Atatürk yanıtı, bağımsızlık sembolleri ve bağımsızlık için yapılan savaş yanıtı tek başlık altında toplanmıştır. Şiir kategorisinde Mehmet Akif Ersoy, Korkma, 10 Kıtı, Şiir, Türkiye Cumhuriyeti Marşı cevap kavramları yer almaktadır. Eğitim kategorisinde Müdür, Okul, Pazartesi, Cuma, Başarı, Tören, Zil, Tatil cevap kavramları bulunmaktadır. Değerler kategorisinde Aile, Saygı, İslam cevap kavramları yer almaktadır.

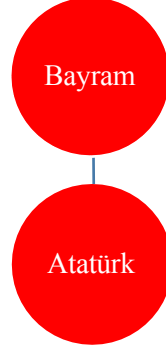
1.2.4. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 12. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Atatürk		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Bayram	27	%10,54
Güç	22	%8,59
Asker	15	%5,86
Çalışkanlık	15	%5,86
Hürriyet Veren	14	%5,46
Zübeyde Hanım	13	%5,07
Ali Rıza Bey	13	%5,07
Makbule	13	%5,07
Sevgi	12	%4,68
Selanik	11	%4,29
Fiziksel özellikleri(Sarı Saç,Mavi Göz)	9	%3,51
Çocuk Bayramını Veren	9	%3,51
Birlik Beraberlik	9	%3,51
Savaş	9	%3,51
Mustafa Kemal	8	%3,12
Türkiye Kurucusu	7	%2,73
Okul	6	%2,34
Anıtkabir	5	%1,95
Düşmanları Yenen	5	%1,95
Büyük Adam	5	%1,95
Kahraman	5	%1,95
Saygı	5	%1,95
Öğretmen	4	%1,56
Çanakkale	4	%1,56
Vatansever	4	%1,56
Kitap	3	%1,17
İstiklal	2	%0,78
Kurtuluş	2	%0,78

Tablo 12’de Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

Şekil 21. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 Ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25 ve Üzeri

Şekil 21’de kesme noktası 25 ve üzerindeki tek cevap kavramın bayram olduğu görülmektedir. Mülteci öğrencilerin çoğu Atatürk denince ilk olarak bayram cevap kavramı ile ilişkilendirmişlerdir.

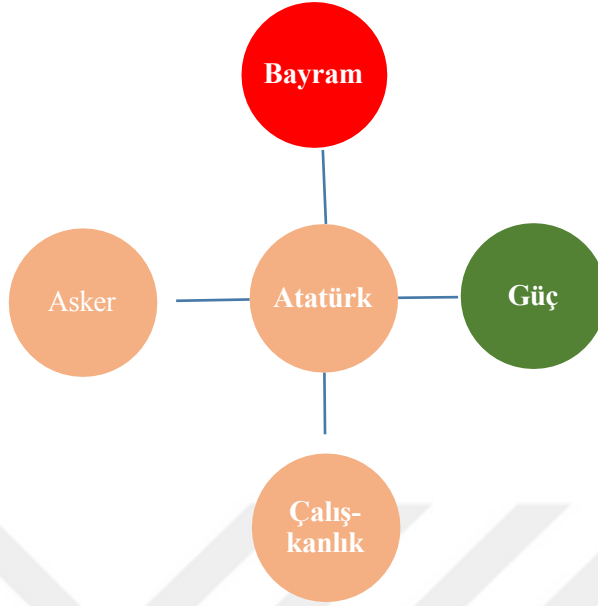
Şekil 22. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25-20 Arası

Şekil 22’ye bakıldığında kesme noktası 25-20 aralığındaki tek cevap kavramın Güç cevap kavramı görülmektedir. Atatürk, bayram kavramının ardından en çok güç cevap kavramı ile ilişkilendirilmiştir.

Şekil 23. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 20-15 Arası

Şekil 23 incelendiğinde bu aralıktaki cevap kavramların asker ve çalışkanlık olduğu görülmektedir.

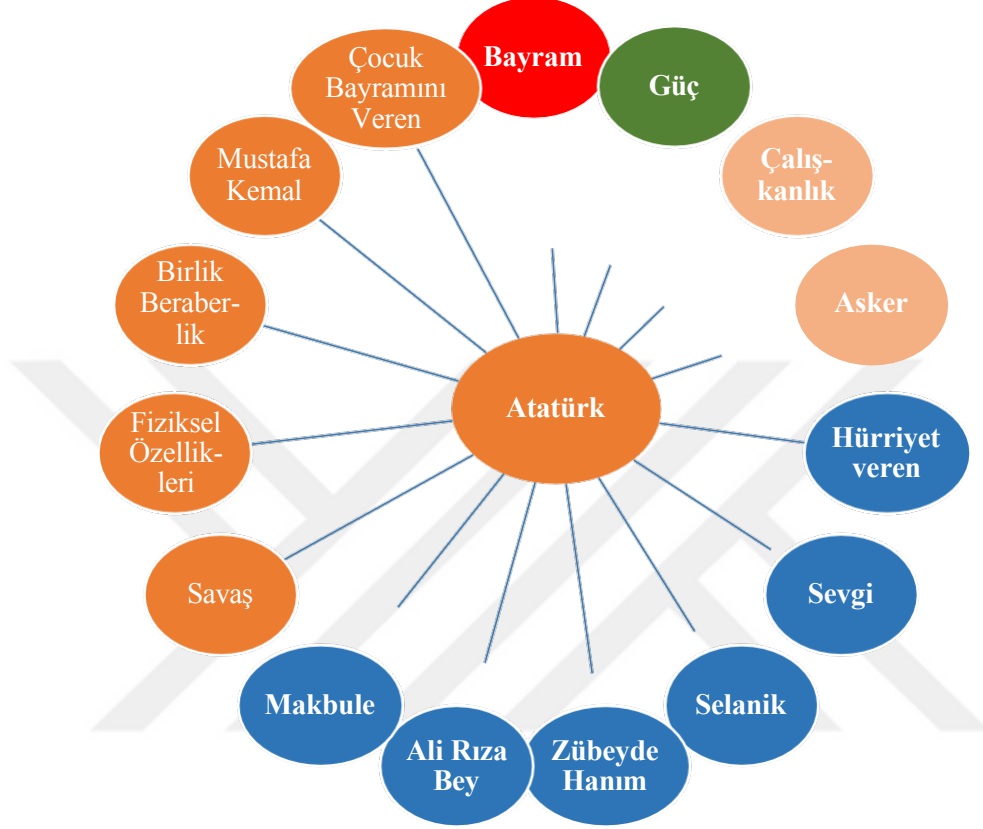
Şekil 24. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 15-10 Arası

Şekil 24. incelendiğinde Atatürk anahtar kavramına yönelik öğrencilerin Hürriyet veren, Sevgi, Makbule, Ali Rıza Bey, Zübeyde Hanım, Selanik ve Sevgi ilişkilendirmelerinde bulundukları görülmektedir.

Şekil 25. Atatürk Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 25 incelendiğinde bu aralıkta yer alan cevap kavramların savaş, birlik beraberlik, Mustafa Kemal, Çocuk bayramını veren olduğu görülmektedir. Atatürk'ün fotoğrafını gördüklerinden ötürü ilişkilendirmelerinde fiziksel özelliklerine yer vermişlerdir. Bu fiziksel özellikler içerisinde mavi göz rengi ve sarı saç rengi yer almaktadır.

Tablo 13. Atatürk Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Yenilikler	Bayram (27), Hürriyet veren(14), Çocuk bayramını veren (9), Türkiye Kurucusu (7), Okul(6), Büyük Adam(5), Öğretmen(4), Kitap(3)	75	%29,29
Mücadele	Güç(22), Asker(15), Birlik Beraberlik(9), Savaş(9), Düşmanları Yenen(5), Kahraman(5), Çanakkale(4), Kurtuluş(2), İstiklal(2)	73	%28,51

Tablo 13. (Devam) Atatürk Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Hayatı	Zübeyde Hanım (13), Ali Rıza Bey(13), Makbule (13), Selanik(11), Fiziksel Özellikleri(9), Mustafa Kemal (8), Anıtkabir(5)	72	%28,12
Değerler	Vatansever(4), Çalışkanlık (15), Sevgi (12), Saygı(5)	36	%14,06

Tablo 13. Atatürk anahtar kavramına yönelik oluşturulan İcraatler, hayatı, değerler ve mücadele kategorilerinin frekans ve yüzde değerlerini göstermektedir. Yenilikler kategorisi 75 (%29,29) en fazla yüzdeye sahip kategoridir. Bu kategoride Bayram, Hürriyet veren, Çocuk bayramını veren, Türkiye Kurucusu, Okul, Büyük Adam, Öğretmen, Kitap cevap kavramları yer almaktadır. Mücadele kategorisinde Güç, Asker, Birlik Beraberlik, Savaş, Düşmanları Yenen, Kahraman, Çanakkale, Kurtuluş, İstiklal cevap kavramları yer almaktadır. Hayatı kategorisinde Atatürk'ün ailesinde bulunan bireylerin ismi, doğum yeri, nâşının bulunduğu yer ve fiziksel özellikleri toplanmıştır. Bu kategoride Zübeyde Hanım, Ali Rıza Bey, Makbule, Selanik, Fiziksel Özellikleri, Mustafa Kemal, Anıtkabir cevap kavramları yer almaktadır. Değerler kategorisinde Vatansever, Çalışkanlık, Sevgi, Saygı cevap kavramları yer almaktadır.

1.2.5. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 14'e Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

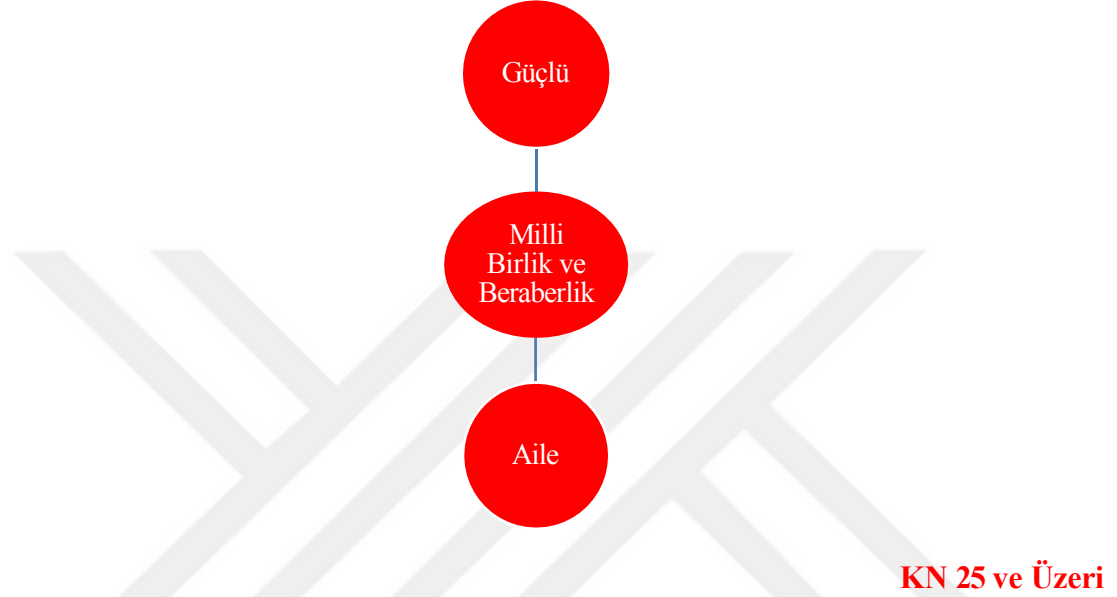
Tablo 14. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Milli Birlik Ve Beraberlik		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Güçlü	30	%11,96
Aile	27	%10,76
El Ele Tutma	20	%7,96
Sevgi	17	%6,77
Savaş	17	%6,77
Vatan	13	%5,17
Yardımseverlik	12	%4,78
Türkiye	11	%4,38
Koruma	11	%4,38
Kardeşlik	10	%3,98
Bayramlar	9	%3,58
Dostluk	9	%3,58
Camii	9	%3,58
Saygı	12	%4,78
Cumhuriyet	7	%2,78
Tankın Önüne Geçme	6	%2,39
Atatürk	5	%1,99
Siyasi Parti	4	%1,59
Okul	4	%1,59

Tablo 14. (Devam) Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

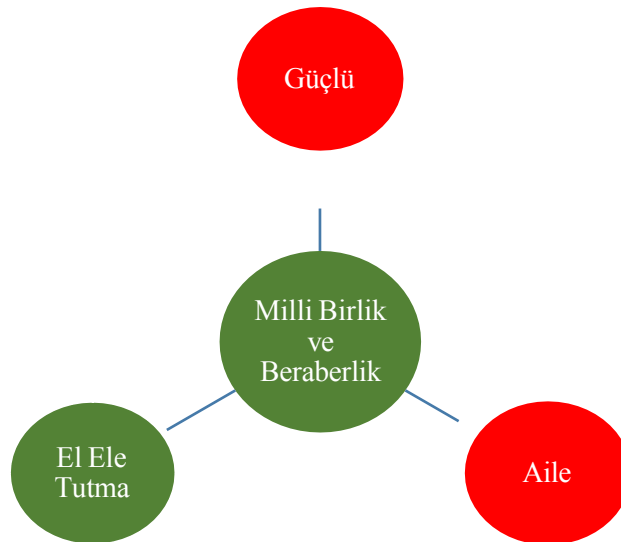
İstiklal Marşı	4	%1,59
Ev	4	%1,59
Halk	3	%1,19
Suriye	3	%1,19
Düşmanı Kovma	2	%0,79
Mutlu Yaşamak	2	%0,79

Şekil 26. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

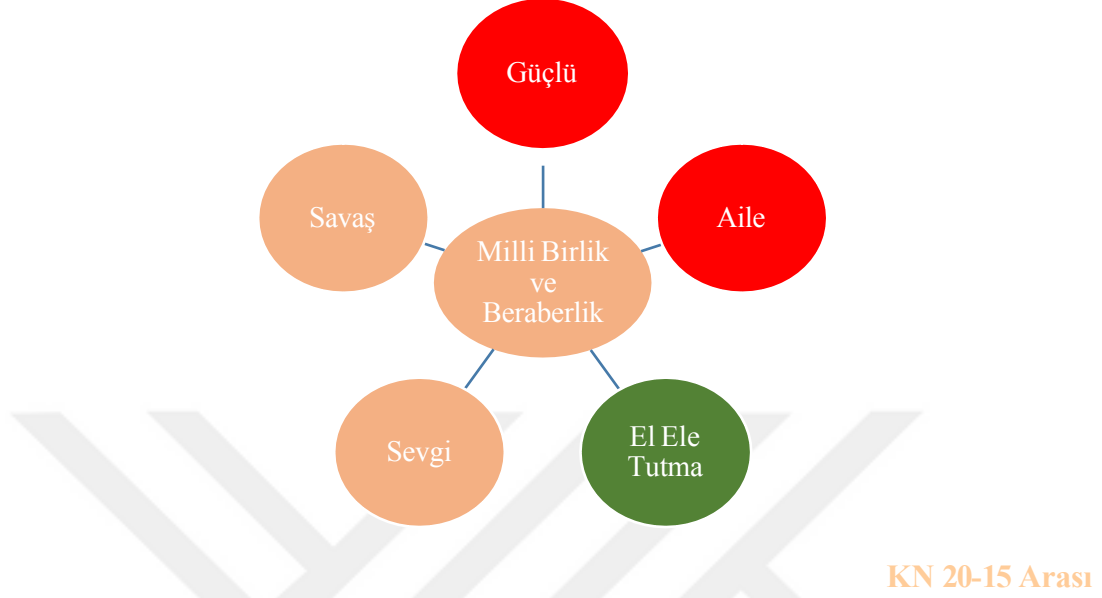
Şekil 26’da Milli Birlik ve Beraberlik anahtar kavramına yönelik kesme noktası 25 ve üzerine göre ilişkilendirilmiş olan Güçlü ve Aile cevap kavramları yer almaktadır.

Şekil 27. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

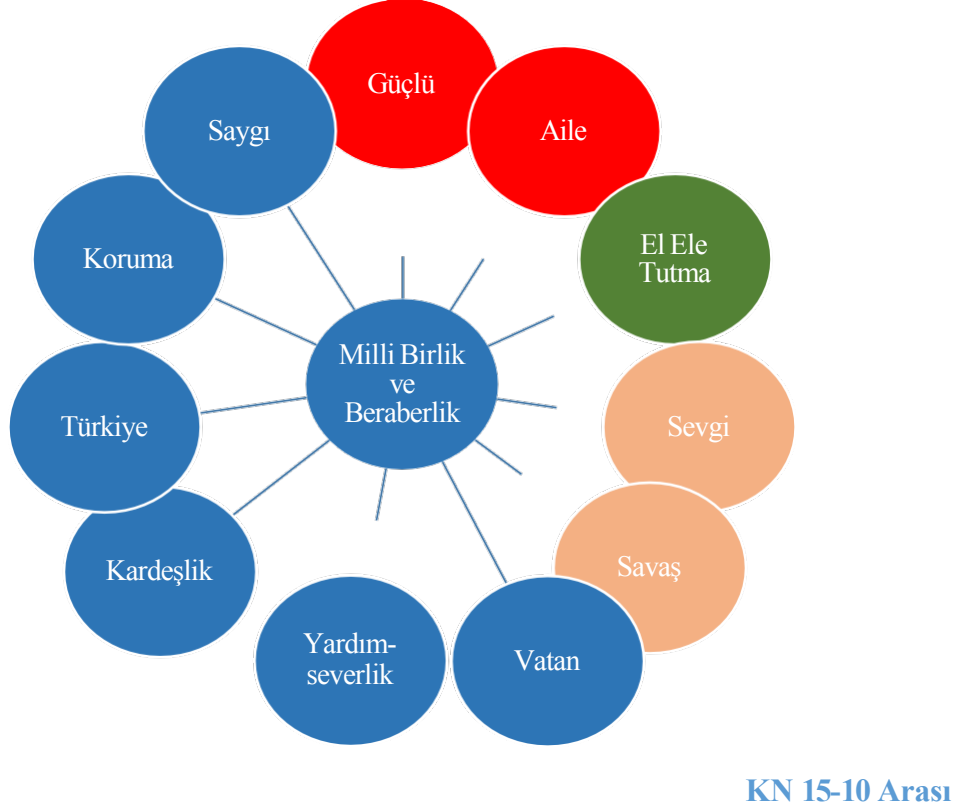
Şekil 27’de kesme noktası 25 ve 20 aralığında tek cevap kavramın el ele tutma olduğu görülmektedir.

Şekil 28. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

Şekil 28 incelendiğinde kesme noktası 20 ve 25 aralığında ilişkilendirilen kelimelerin sevgi ve savaş cevap kavramları olduğu görülmektedir.

Şekil 29. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan

Şekil 29 kesme noktası 15-10 aralığındaki cevap kavramlar yer almaktadır. Bu cevap kavramlar vatan, yardımseverlik, kardeşlik, Türkiye, koruma ve saygıdır.

Şekil 30. Milli Birlik ve Beraberlik Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlarından Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 30 incelendiğinde kesme noktası 10 ve 5 aralığındaki kelimeler görülmektedir. Bu aralıkta bulunan cevap kavramlar, tankın önüne geçme, cumhuriyet, Atatürk, bayramlar, dostluk, camiidir.

Tablo 15. Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Dayanışma	Güçlü (30), El Ele Tutma (20), Sevgi(17), Yardımseverlik(12), Koruma(11), Kardeşlik(10), dostluk(9), Aile(27)	136	%54,18
Millet ve Vatan Sevgisi	Savaş(17), Vatan(13), Siyasi Parti(4), Cumhuriyet(7), Tankın Önüne Geçme(6), Atatürk(5), İstiklal Marşı(4), Halk(3), Suriye (3), Düşmanı Kovma(2)	64	%25,49

Tablo 15. (Devam) Milli Birlik Ve Beraberlik Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kültürel Değerler	Camii(9), Bayramlar(9), Saygı(12), Okul(4)	34	%13,54
Mutlu Yaşamak	Ev(4), Mutlu Yaşamak (2)	6	%2,39

Tablo 15’de Milli birlik ve beraberlik anahtar kavramına ait dört kategori yer almaktadır. Bu kategoriler sırasıyla dayanışma, millet ve vatan sevgisi, kültürel değerler ve mutlu yaşamaktır. Dayanışma kategorisinde Güçlü, El Ele Tutma, Sevgi, Yardımseverlik, Koruma, Kardeşlik, dostluk, Aile cevap kavramları yer almaktadır. Millet ve vatan sevgisi kategorisinde Savaş, Vatan, Siyasi Parti, Cumhuriyet, Tankın Önüne Geçme, Atatürk, İstiklal Marşı, Halk, Suriye, Düşmanı Kovma cevap kavramları yer almaktadır. Kültürel değerler kategorisinde Camii, Bayramlar, Saygı, Okul cevap kavramları yer almaktadır. Mutlu yaşamak kategorisinde Ev ve Mutlu Yaşamak cevap kavramları bulunmaktadır.

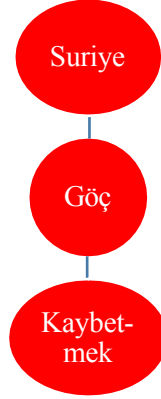
1.2.6. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 16’da Göç Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

Tablo 16. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Göç		
Anahtar Kavram	Frekans	Yüzde
Suriye	37	%14,86
Kaybetmek (Aile, Ev)	25	%10,04
Türkiye	20	%8,03
Ayrılmak (Aileden, Okuldan, Akrabadan)	15	%6,02
Üzüntü	13	%5,22
Koşmak	13	%5,22
Savaş	13	%5,22
Açlık	12	%4,81
Göçmenler İçin İdare	11	%4,41
Yiyecek	8	%3,21
Farklı Kültür	8	%3,21
Güç	8	%3,21
Ulaşım Aracı (Uçak,Araba)	8	%3,21
Ev	8	%3,21
Taşınmak	7	%2,81
Kıyafet(Yırtık Elbise)	7	%2,81
Anne,Baba, Arkadaşlık	6	%2,40
Eşya	6	%2,40
Misafir	5	%2,00
Korku	4	%1,60
Yabancı Yer	4	%1,60
Asker	3	%1,20
Soğuk	3	%1,20
Mardin	3	%1,20
Dağlar	2	%0,80

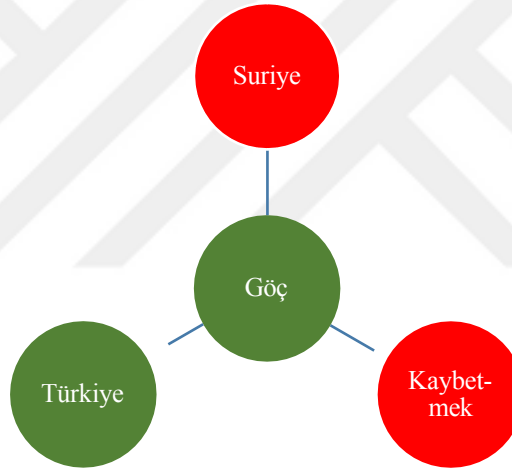
Şekil 31. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25 ve Üzeri

Şekil 31’de kesme noktası 25 ve yukarısına göre oluşturulmuş kavram ağında gelmiş oldukları ülke olan Suriye ve kaybetmek cevap kavramları görülmektedir.

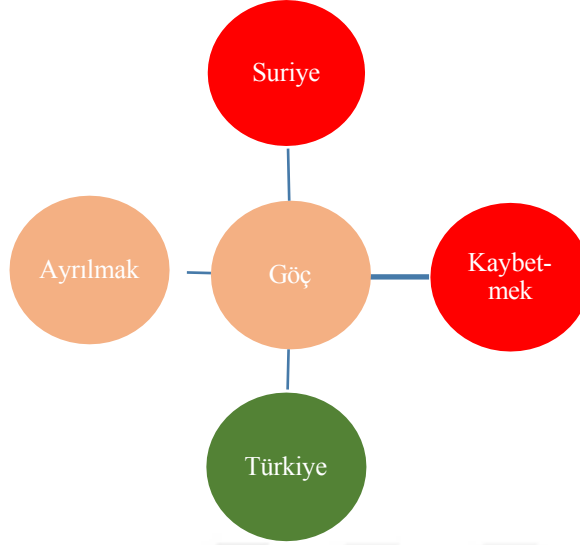
Şekil 32. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25-20 Arası

Şekil 32 ’de kesme noktası 25 ve 20 aralığına göre oluşturulmuş kavram ağındaki tek cevap kavramın göç ederek geldikleri ülke olan Türkiye olduğu görülmektedir.

Şekil 33. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 20-15 Arası

Şekil 33'te kesme noktası 20 ve 15 aralığına göre oluşturulmaz kavram ağındaki tek cevap kavramın ayrılmak olduğu görülmektedir.

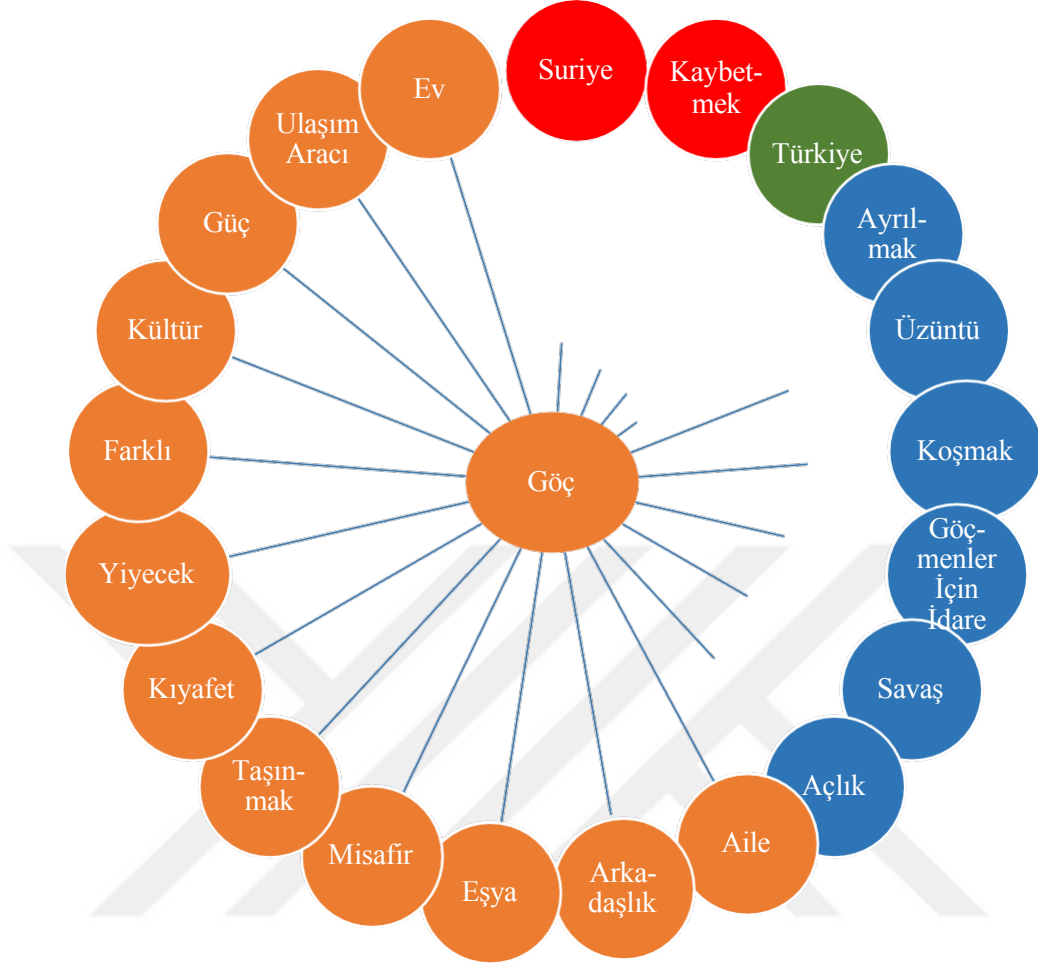
Şekil 34. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 15-10 Arası

Şekil 34 'te kesme noktası 10 ve 5 aralığındaki cevap kavramlar yer almaktadır. Bu aralıkta yer alan göç anahtar kavramına dair yapılan ilişkilendirmeler üzüntü, koşmak, savaş, açlık ve göçmenler için idaredir.

Şekil 35. Göç Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 35 incelendiğinde bu aralıktaki cevap kavramlarının Aile, Arkadaşlık, Eşya, Misafir, taşınmak, kıyafet, Yiyecek, Farklı, Kültür, Güç, Ulaşım Aracı, Ev olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Göç Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Duygu ve hissiyat	Kaybetmek (Aile)(25), Ayrılmak (Aileden)(15), Anne/ Baba/Arkadaşlık(6), Eşya(6), Misafir(5), Üzüntü(13), Korku (4), Koşmak(13)	87	%34,93
Sosyal boyut	Suriye(37), Savaş(13), Açlık(12), Göçmenler İçin İdare(11), Soğuk(3), Asker(3)	79	%31,72
Yeni çevre	Türkiye(20), Ev(8), Taşınmak(7), Yabancı Yer(4), Mardin(3), Dağlar(2) Farklı Kültür (8)	52	%20,88
Temel ihtiyaçlar	Yiyecek(8), Kıyafet (Yırtık Elbise)(7), Ulaşım Aracı (Uçak, Araba)(8)	23	%9,23

Tablo 17’de Göç anahtar kavramının Duygu ve hissiyat, sosyal boyut, yeni çevre ve temel ihtiyaçlar kategorileri bulunmaktadır. Duygu ve hissiyat kategorisi Kaybetmek (Aile), Ayrılmak (Aileden), Anne, Baba, Eşya, Misafir, Üzüntü, Korku, Koşmak cevap kavramlarından oluşmaktadır. Sosyal boyut kategorisinde Suriye, Savaş, Açlık, Göçmenler İçin İdare, Soğuk, Asker cevap kavramları bulunmaktadır. Yeni çevre kategorisi Türkiye, Ev, Taşınmak, Yabancı Yer, Mardin, Dağlar, Farklı Kültür cevap kavramlarından oluşmaktadır. Temel ihtiyaçlar kategorisinde ise Yiyecek, Kıyafet (Yırtık Elbise), Ulaşım Aracı (Uçak, Araba) cevap kavramları bulunmaktadır.

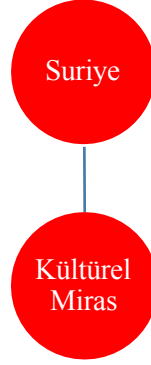
1.2.7. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Tablo 18 ’de Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Bulgulara yönelik frekans-yüzde tablosuna yer verilmiştir.

Tablo 18. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Bulgular

Anahtar Kavram	Kültürel Miras	
	Frekans	Yüzde
Suriye	32	%15,02
Bayram	20	%9,38
Tarihi Yapılar	17	%7,98
Türkiye	15	%7,04
Şeker Toplamak	15	%7,04
Aile Büyükleri	15	%7,04
Oyun	13	%6,10
Heykeller	11	%5,16
Müslüman	11	%5,16
Şehirler (Mardin, Ankara)	10	%4,69
Konuşmak	8	%3,76
Şiir	6	%2,81
Camiye Gitmek	5	%2,34
Mutlu	5	%2,34
Zenginlik	5	%2,34
Bilim İnsanları	5	%2,34
Kültür	4	%1,87
Vatan	4	%1,87
El Öpmek	4	%1,87
Şiir	4	%1,87
Arkadaş	3	%1,40
Misafir	3	%1,40
Tarih	2	%0,93

Şekil 36. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25 ve Üzeri Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25 ve Üzeri

Şekil 36’da kesmen noktası ve üzerine göre oluşturulmuş kavram ağındaki tek cevap kavramın Suriye olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kültürel miras denin aklına gelmiş olan tek cevap kavramın Suriye olduğu görülmektedir. Suriye cevap kavramı, Kültürel Miras anahtar kavramı içinde en fazla tekrar eden (32 kez) cevap kavram olup %15,02’lik tekrar sıklığı yüzdesine sahiptir.

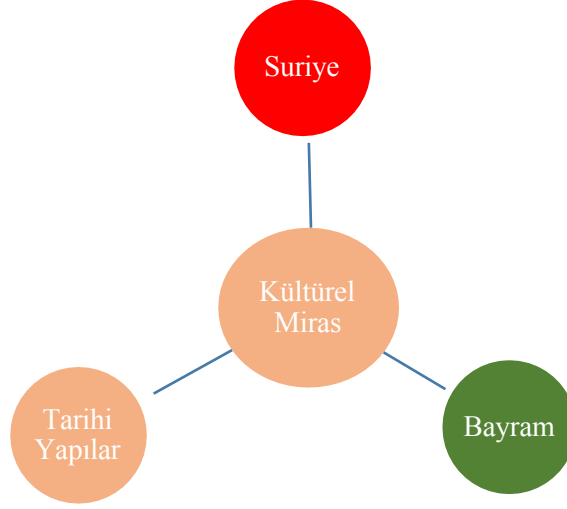
Şekil 37. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 25-20 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 25-20 Arası

Şekil 37’de kesme noktası 20 ve 25 aralığındaki tek cevap kavramın bayram olduğu görülmektedir. Kültürel mirasa örnek olarak gösterilebilecek bir öge olan bayram ile ilişkilendirmişlerdir.

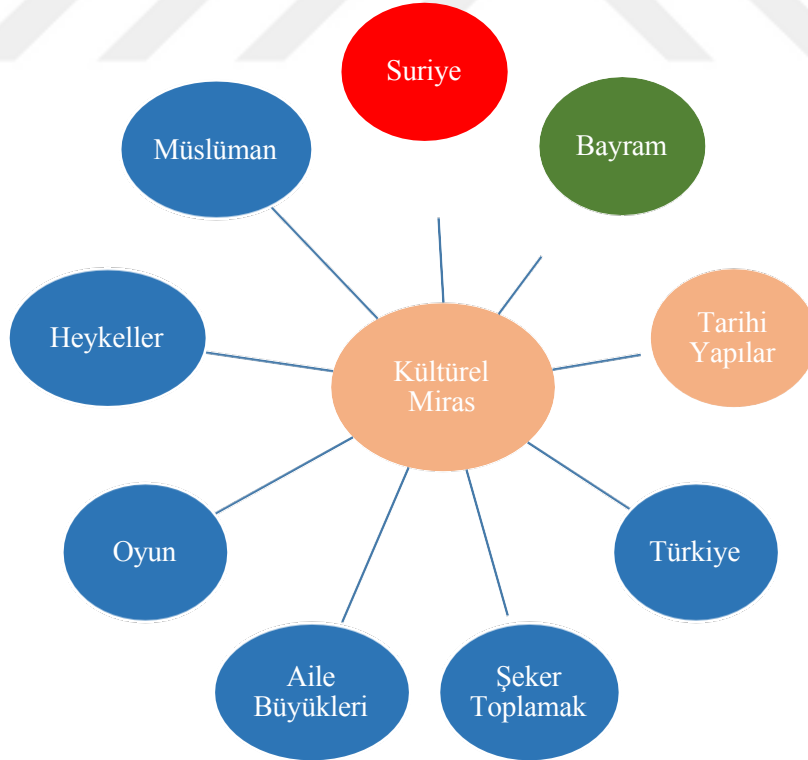
Şekil 38. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 20-15 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 20-15 Arası

Şekil 38’de bu aralıktaki tek cevap kavramın tarihi yapılar olduğu görülmektedir. Verilen cevap kavramın kültürel miras öğeleri olan tarihi yapılar ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu tarihi yapılar Medrese, Kilise, Müze ve köprüdür.

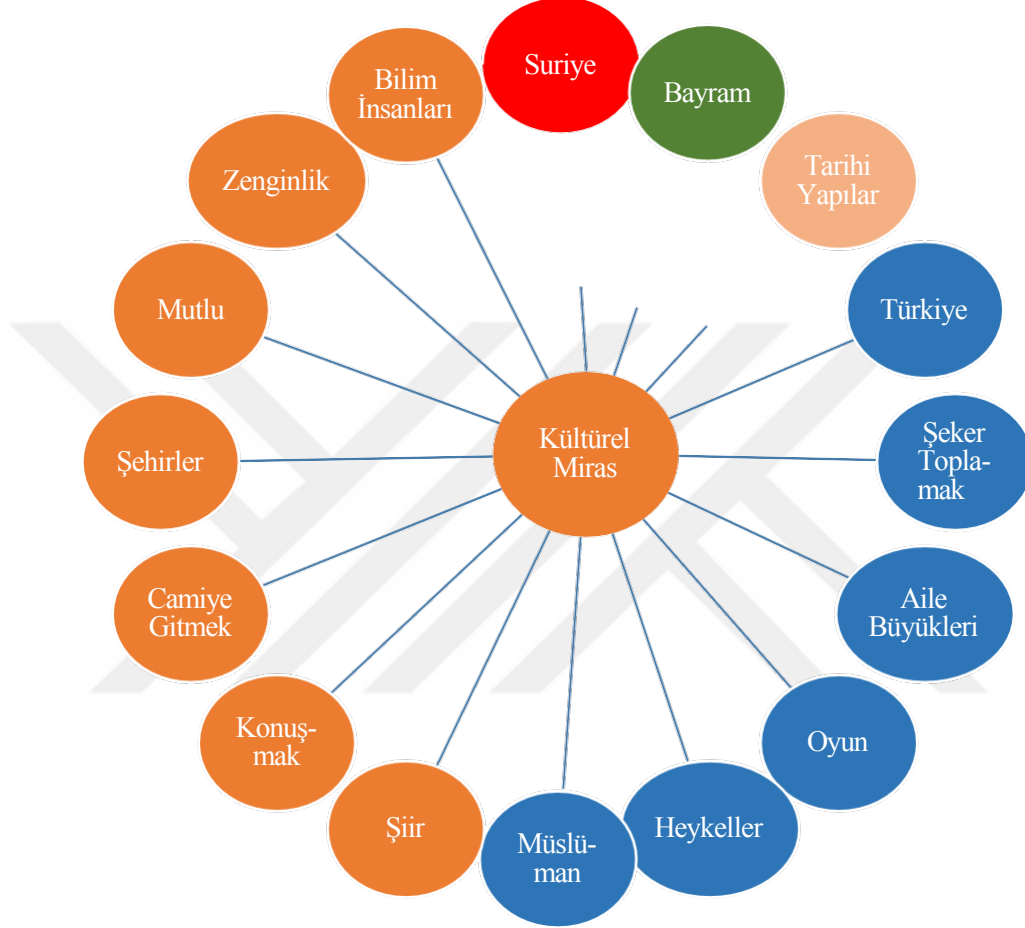
Şekil 39. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 15-10 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 15-10 Arası

Şekil 39’da kesme noktası 15 ve 10 aralığındaki cevap kavramlardan oluşan kavram ağında verilen cevap kavramların Türkiye, Şeker Toplamak, Aile Büyükleri, oyun, heykeller, Müslümandan oluşmaktadır. Verilen cevap kavramlar arasında yerel kültürel öğeler olduğu görülmektedir.

Şekil 40. Kültürel Miras Anahtar Kavramına İlişkin Kesme Noktası 10-5 Aralığındaki Cevap Kavramlardan Oluşturulmuş Olan Kavram Ağı

KN 10-5 Arası

Şekil 40’ta kesme noktası 10 ve 5 aralığındaki cevap kavramların Şiir, Camiye Gitmek, Mutlu, Zenginlik, Bilim İnsanları, konuşmak ve şehirler olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Kültürel Miras Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kavramların Kategorilerine Ait Frekans Ve Yüzde Tablosu

Kategori	Kodlar	Frekans	Yüzde
Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras	Tarihi Yapılar(17), Tarih(2), Vatan(4), Bayram(20), Aile Büyükleri(15), Şeker Toplamak (15), Oyun(13), Heykeller(11), Konuşmak(8), Şiir(4)	111	%52,11
Yaşadığımız Çevre	Suriye(32), Türkiye(15), Mardin/Ankara(10)	57	%26,76
Değerler	Müslüman(11), Camiye Gitmek(5), El Öpmek(4), Arkadaş(3), Misafir(3), Kültür(4), Bilim İnsanları(5), Mutlu(5)	40	%18,77

Tablo 19'a baktığımızda Kültürel Miras anahtar kavramına ait somut ve somut olmayan kültürel miras, yaşadığımız çevre, değerler kategorileri yer almaktadır. Somut ve somut olmayan kültürel miras kategorisinde Tarihi Yapılar (Medrese, Kilise, Müze, Köprü), Tarih, Vatan, Bayram, Aile Büyükleri, Şeker Toplamak, Oyun, Heykeller, Konuşmak, Şiir cevap kavramları yer almaktadır. Yaşadığımız çevre kategorisinde Suriye, Türkiye, Mardin, Ankara cevap kavramları bulunmaktadır. Değerler kategorisinde Müslüman, Camiye Gitmek, El Öpmek, Arkadaş, Misafir, Kültür, Bilim İnsanları, Mutlu cevap kavramları yer almaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen frekans-yüzde tablolarının ve kelime ilişkilendirme testinden hareketle oluşmuş kavram ağlarına ilişkin bulguların sonuçlarına ve aynı zamanda bulguların ikinci kısmında cevap kavramlardan yola çıkılarak oluşturulan kategorilerin yorumlamasına yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarından elde edilen çıkarımlarla da önerilerde bulunulmuştur.

Bu araştırmada ilkokul ikinci ve üçüncü sınıfa giden mülteci öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi “Ülkemizde Hayat” ünitesi kapsamında yer alan anahtar kavramlara yönelik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kelime ilişkilendirme testi kullanılmış olup aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmış ve tartışılmıştır:

Hayat Bilgisi dersi Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan ve anahtar olarak verilen 7 anahtar kavram ile ilişkilendirilen toplam 1793 cevap kavrama ulaşılmıştır. En fazla ilişkilendiren cevap kavramların Türk Bayrağı, Türkiye, İstiklal Marşı ve Atatürk olduğu tespit edilmiştir. Kılıç ve Demir (2017) Afgan mültecilerle yaptıkları çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti’nin milli değerlerine yönelik bilgi edinme kaynaklarının genel olarak okulda dersler yoluyla öğrenildiğini belirtmişlerdir. Bu açıdan milli değerlerin yüksek bir oranda ifade edilmesi mültecilerin Türkiye’de yaşadıkları süre boyunca bu kavramları algılayabildiklerini göstermektedir. Göksu (2020) Afganistanlı öğrencilerin vatanseverlik kavramına ilişkin görüşlerini çizimlerle değerlendirdikleri çalışmasında, Türk bayrağının vurgulanmasını bir saygı ve güven işareti olarak belirtmiştir. Benzer nitelikte bir çalışmayı değerlendiren Süzen (2020), mülteci öğrencilerin kendi ülkelerini anlatan resimlerin dışında kalan tüm resimlerinde Türk Bayrağını ve kurucu lider olarak Atatürk’ü çizdiklerine dikkate çekmiştir. Bu durum Türkiye’nin güvenilir ve sığınılacak bir ülke olarak algıladığının bir işareti olarak değerlendirilmiştir.

İlkokul 2. ve 3. sınıf mülteci öğrencilerin Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan Türk bayrağı kavramına yönelik kavramsal algılarına baktığımızda, Türk Bayrağı anahtar kavramına, 286 cevap kavram üretilmiştir. Türk Bayrağı’nın somut bir nesne olması öğrencilerin bu anahtar kavramı ilişkilendirmesinde kolaylık sağlamıştır. Bulgulardan hareketle öğrencilerin bu anahtar kavrama cevap kavram üretmekte zorluk çekmediği görülmüştür. Bu sonuca ulaşırken öğrencilerin özellikle okul yaşamında ve bunun yanı sıra gündelik hayatta gittikleri kurumlarda Türk Bayrağını görmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Türk Bayrağı anahtar kavramı en çok kırmızı rengi ile ilişkilendirilmiştir. Küçükşen Öner (2010), çocukların öğrenme sürecinde renklerle olan ilişkisinin bireysel

boyutları olduğu gibi kavramsal ve simgesel boyutlarının da olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin yaşadıklarından, öğrendiklerinden, üyesi olduğu toplumun değerlerinden çıkarsamalar yaptıklarını belirtmektedir. Dolayısıyla Türk Bayrağının sembolik açıdan daha çok rengiyle algılandığı anlaşılmaktadır.

Okul ilişkilendirilmesinden hareketle ise Türk Bayrağının en fazla öğrenme ortamında gördükleri ve hakkında bilgi edindikleri belirtilebilir. Kılıç ve Demir (2017), Türk Bayrağı ile ilgili bilgilerinin kaynaklarını sorguladıkları çalışmalarında mülteci öğrencilerin Türk Bayrağı'nı genel olarak okulda dersler sayesinde öğrendiklerini aynı zamanda kitaplardan da bilgi sahibi olduklarını, özellikle televizyonda haber ve programlar aracılığı ile bilgi edindiklerini belirtmişlerdir.

Türk Bayrağı anahtar kavramının dalgalanma cevap kavramı ile ilişkilendirilmiş olması ise dalgalanmış olan bayrağın hareketinin öğrenciler tarafından gözlemlendiği veyahut İstiklal Marşının dizelerinde geçen ifadeden kaynaklandığı ifade edilebilir.

Öğrencilerin Türk Bayrağı'nı gördüğü yer ve şekiller de zihinlerinde oluşan şemaları etkilemiştir. Örneğin meslek gruplarının üniformalarında yer alan Türk Bayrağı asker, polis cevap kavramları ile ilişkilendirilmesinde; okul bahçelerinde ve çeşitli kurumlarda Türk Bayrağının bir direğin ucunda ve kumaşa nakşedilmiş şekilde bağlı durması direk ve kumaş cevap kavramlarının çağrışım yapmasında; bayrakta bulunan renklerin ve üzerinde yer alan sembollerin öğrenciler tarafından ilişkilendirilmesinde de bu gerekçe etkili olmuştur.

2. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabına baktığımızda Bayrak Törenimiz adlı metinde Türk Bayrağının özgürlük sembolü olduğu, saygı ve sevgi duyulması gerektiği, bayrak töreninde hazır ol durumunda bulunulması gerektiği, İstiklal Marşı'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşı olduğu yazılmaktadır. Buradan yola çıkarak öğrencilerin ilişkilendirmiş olduğu cevap kavramlarda metnin etkisi vardır diyebiliriz.

Türk bayrağı kavramına yönelik kavramsal algılar 4 kategori altında toplanmıştır. Türk Bayrağı kavramına verilen cevaplardan hareketle oluşturulan kategorilerde en yüksek yüzdeliğe sahip olan “Değerler” kategorisidir. Bu durum Türk Bayrağının kavramsal olarak bir değer olarak kabul edildiğinin bir göstergesidir. Türkiye Cumhuriyeti'ne ait Milli Değerleri Afgan Mülteci Öğrencilerin Gözünden inceleyen Kılıç ve Demir (2017)'in çalışmasına bakıldığında da Türkiye'deki Afgan Mülteci Öğrencilerin Türk Bayrağı için Türkiye Cumhuriyeti'nin milli bir değeri olduğunu, geçmişte yaşanmış olan savaş ve zaferleri temsil ettiğini ve bu ülkenin özgürlüğünün sembolü olduğunu vurgulamışlardır. Değerler kategorisinde yer alan cevap kavramlara Sevgi, Saygı, Başarı, Müslüman, Şehit Kanı, İstiklal Marşı, Atatürk, Yıldız, Kırmızı,

Beyaz, Ay, Dalgalanma, Kumaş kavramlarına bakıldığında özellikle görsel elemanların, toplumsal yaşam ve milli olguların öğrenciler üzerinde etkisinin fazla olduğu rahatlıkla görülebilmektedir

“Eğitim ve Okul” kategorisi başlığı altında birleştirilen cevap kavramlara (Okul/Sınıf, Öğretmen, Okul, Pazartesi, Cuma, Tören, Zil) ve bu kategorinin yüzdeliğine bakıldığında, okul hayatının bu kategoride gelen cevap kavramlarına doğrudan etkisi olduğu görülmektedir.

Türk Bayrağı anahtar kavramına verilen cevaplar üzerinden oluşturulan Özgürlük ve Vatanseverlik kategorisine baktığımızda (İstiklal Marşı, Çanakkale, Zafer, Kurtuluş Savaşı, Atatürk, Özgürlük, Cumhuriyet, Güçlü, Savaş, Direk) öğrencilerin bir kısmı tarafından bayrağın bir ülkenin bağımsızlık sembolü olduğunu bildiklerini göstermektedir. Aynı zamanda ülkelerin bağımsızlık mücadelesi verirken savaşılabileceklerini, bu savaşlarda güçlü bir şekilde mücadele ederek zafer elde ettiklerini, bir komutan önderliğinde hareket ettiklerini ve bunun bir marş ile taçlandırıldığını bilgisine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Vatanseverlik kategorisi altında bulunan cevap kavramlara benzer nitelikte Göksu ve Kayalar (2018)’ın yaptığı çalışmada, Afgan uyruklu öğrencilerin Vatanseverlik kavramını en çok vatan uğruna savaşmak ve ölmek vurgusuyla tarif ettikleri görülmektedir.

Türk Bayrağı anahtar kavramına yönelik oluşturulan Milli Bayramlar ve Özel Günler kategorisi (23 Nisan, 19 Mayıs ve tatil) incelendiğinde milli bayramlarda gerek tören alanlarında ve resmi kurumlarda gerek evlerin balkon ve pencerelerinde sıkça bayrağa rastlamalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

İstiklal Marşı ile ilgili kavramsal algıları incelerken, anahtar kavrama baktığımızda 262 frekansa sahip olduğunu görmekteyiz. Bu frekansta en yüksek yüzdeliğe (10,30) sahip cevap kavram İstiklal Marşı’nın yazarı olan Mehmet Akif Ersoy’dur. Bu ilişkilendirme öğrencilerin İstiklal Marşı’nın kim tarafından yazıldığını bildiklerini göstermektedir. Göksu (2020) mülteci öğrencilerin İstiklal Marşı’na yönelik görüşlerini aldığı çalışmasında, öğrencilere İstiklal Marşını bilip bilmediklerini sormuştur. Öğrencilerin tamamı İstiklal Marşını az bildiklerini ve 1-2 kıtasını okuyabileceklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin çoğunluğu 2. ve 3. sınıfta olmaları ve eğitim seviyeleri dikkate alındığında; Türk milletinin millî değerlerinden olan İstiklâl Marşını ve ulusal söylemlerini öğrenmeye başladıkları, ezberledikleri kısımları okuyabilecek seviye de bildikleri görülmüştür.

En yüksek cevap kavramlardan bir diğeri yarışma kelimesidir. Bu ilişkilendirmenin yapılmasında iki faktörün etkili olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki

okullarda düzenlenen istiklal marşı okuma yarışmaları ikincisi ise ülkeye ait Marşın belirleneceği dönemde bir yarışma düzenlenerek yazılmış olan en uygun marşın seçileceği bilgisine sahip olunmasıdır. Her iki durumda İstiklal Marşı'nın ülke için değerinin algılanabildiğini göstermektedir.

Okullarda her hafta yapılan İstiklal Marşı töreni öncesinde zil çalması, hazır ol duruşunda durulması ve genelde tören alanında müdür tarafından konuşma yapılmasından kaynaklı öğrenciler istiklal marşı anahtar kavramına hazır ol, zil ve müdür ilişkilendirmelerinde bulunmuşlardır. İstiklal Marşı'nın Türkiye'ye ait milli marş olması Türkiye cevap kavramı ile ilişkilendirilmesini açıklamaktadır. Özgürlük ve kahramanlık cevap kavramları ile ilişkilendirilmesi bir savaş sonrası elde edilen başarı neticesinde ülkenin milli marşa sahip olduğu ve bunun da özgürlüğün ve kahramanlığın sembolü anlamına geldiği bilgisine sahip olduklarını göstermektedir. Bayrak cevap kavramı ile ilişkilendirilmesinde milli marşın yurt ve bayrak sevgisi duygusunu uyandırırken bayrak ve marşın öğrenciler tarafından birbirini tamamladıkları düşüncesini yerleştirmede etkili olmuştur.

Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan İstiklal Marşı kavramına yönelik kavramsal algıları topladığımız kategorilerden biri şiir kategorisidir. Şiir kategorisi başlığı altındaki kavramlar İstiklal Marşı'nın 10 Kıtadan oluşan bir şiir olduğunu, Korkma kelimesi ile başladığını ve Türkiye Cumhuriyeti Marşı olduğunu bildiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin verdikleri yanıtlardan hareketle Eğitim kategorisi oluşturulmuştur. Bu kategoride öğrencilerin eğitim gördükleri yer olan okulda istiklal marşını okudukları

(Pazartesi, Cuma) haftanın günleri ve törenler, İstiklal Marşı okunurken yönlendiren müdür ve eğitimde öncelik sahibi olan başarı cevap kavramları yer almaktadır.

Bağımsızlık kategorisi (Mustafa Kemal Atatürk, 23 Nisan, Cumhuriyet, Türkiye, Vatan, Bayrak, Millet, Özgürlük, Kahramanlık, Savaş) 2.sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında MEB (2023,2024) yer alan “Bu Vatan Bizim” ve 3.sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında bulunan “Milli Birlik ve Beraberlik konuları kapsamında ele alınan bilgilerin bir kısmının öğrenildiğini göstermektedir.

Türkiye kavramına yönelik kavramsal algıları incelediğimizde Türkiye anahtar kavramı 276 cevap kavram ile ilişkilendirilmiştir. Bu kavramlar içerisinde en yüksek yüzdeliğe sahip (%9,05) güzel kelimesi görülmektedir. Güzeli tanımlama şekli kişiden kişiye farklılık gösterse de bu kelimenin Türkiye denince akla gelmesinin nedeni gelmiş oldukları yerden daha iyi bir yaşam standartlarına sahip olması ve güvenilir olması olarak düşünülebilir. Süzen ve Başar (2020), Mülteci öğrencilerin kendi ülkelerinde savaşın getirdiği yaşam zorlukları ve buna bağlı olarak göçün sıkıntıları ile ortaya çıkmış olan korunma ihtiyacını Türkiye ile giderdiklerini ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda mülteci öğrenciler Türkiye’yi şefkat eli, güvenilecek ve sığınılacak yer olarak algıladıkları söylenilebilir.

Hayat Bilgisi dersinde ülkemizde hayat ünitesi “Ülkemiz Nerede?” konusuyla başlamaktadır. Bu konu kapsamında ülkemizin dünya üzerindeki konumu, harita bilgileri ele alınmaktadır. Bu konunun işlenmesi neticesinde öğrencilerden gelen yanıtlar ile Yaşam Merkezleri kategorisi (Mardin, Ankara, İstanbul, Gezilecek Yerler) ve Uluslararası ilişkiler kategorisi (Diğer Ülkeler (Suriye, Almanya vs.) oluşturulmuştur. Ülkelerin belli sınırlara sahip olduğu bilgisinin de bu konu üzerinden verilmesi sınır cevap kavramını; yaşadıkları şehirleri incelemeleri Şehir ve Mardin cevap kavramlarını ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Ülkenin resmi dili bilgisine sahip olunması Türkçe cevap kavramını ortaya çıkarmıştır.

Atatürk cevap kavramına ulaşılmış olması ülkenin kurucusunu bildikleri sonucuna ulaştırmaktadır. Türkiye ile ilişkilendirilen İstiklal cevap kavramı Türkiye’nin bağımsız bir ülke olduğu; Bayrak cevap kavramı Türkiye’nin bağımsızlık sembolü olduğu; Kültür cevap kavramı Türkiye’nin kendine has gelenek ve göreneklerinin bulunduğu bilgisine sahip olduklarını göstermektedir. Türkçe cevap kavramı ile ilişkilendirilmesi ise ülkenin resmi dili olmasıdır.

Öğrenciler tarafından yapılan ilişkilendirmelere bakıldığında Türkiye’yi aile (anne, baba, kardeş, komşu) olarak görmektedirler. Buradaki çağrışımda Türkiye’ye

birlikte geldikleri yakınları olmalarının bağdaştırma yapmalarında etkili olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Türkiye’de kurmuş oldukları düzen ile aile yapısını koruduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin çalışmada vatan kavramına yönelik ürettikleri metaforlarda (ev, aile, yuva gibi) hem temel yaşam ihtiyaçlarını giderebilecekleri hem de psikolojik anlamda rahatlayabilecekleri mekanların vatan kavramı ile özdeşleştirildiği görülmüştür. Uğurlu ve Karaca (2023) vatan kavramını, hem Türk hem de mülteci öğrencilerin en fazla maddi ve manevi ihtiyaçların karşılandığı yer anlamında ifade ettiklerini tespit etmişlerdir.

Öğrenciler Türkiye’yi hayatlarını devam ettirecekleri iş bulmak, çalışmak ve zengin cevap kavramları ile ilişkilendirmişlerdir.

Türkiye’de yaşadıkları süre itibarıyla insanlarla iletişime geçtikleri ve düşüncelerinin oluştuğu iyi insanlar ve arkadaş anahtar kavramları değerlendirildiğinde görülmektedir.

Öğrencilerin Türkiye’yi kültürel olarak da algılayabildikleri bir nevi uyum sağlayabildikleri dini, sosyal ve milli kavramları ifade etmelerinden anlaşılabilmektedir. Atatürk, Bayrak, İstiklal, Kültür, Vatandaşlık, Öğretmen, Türkçe, Bayram (Milli ve Dini), Oruç, Milli cevap kavramları bunun göstergesidir. Özcan (2019) yaptığı çalışmada mülteci öğrencilerin kültürel uyum düzeylerini ortanın üstünde bulmuş, bunun yaşamlarından memnuniyet duymalarının bir sonucu olduğu kadar yerel kültürün norm ve değerlerine uymada başarılı olduklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumu oluşturan nedenler değerlendirildiğinde ise öğrencilerin gerek derslerde gerek gündelik hayatta yaptıkları gözlemlerin Türkiye’nin Kültürel Değerlerini algılayabilmelerine etki ettiğini göstermektedir.

Türkiye ile Kızılay kavramı arasındaki iletişimin Mülteci olarak ilk geldikleri dönemde veyahut şu anda geniş kapsamlı yardım faaliyeti yürüten sivil toplum kuruluşunu Kızılay olmasıyla açıklanabilir. Köseoğlu ve Çevikel (2014) yaptıkları çalışmada, Türk Kızılay’ının mültecilere ilk günden itibaren destek verdiğinin algılandığını tespit etmişlerdir. Dolayısıyla kurumla Türkiye arasında ilişki kurulabilmektedir.

Türkiye’ye geldiklerinde mülteci öğrencilerin eğitim faaliyetlerine devam etmeleri ve öğrenim gördükleri ülke olması nedeniyle okul, öğretmen ve ödev kavramlarıyla ilişkilendirilmede bulundurdıkları düşünülmektedir.

Göç anahtar kavramına baktığımızda Duygu ve Hissiyat en yüksek oran olan %34,93 en çok ilişkilendirme yapılan kategori olmuştur. Bunun nedeni çalışma grubunun

göç etmek zorunda kalan öğrencilerden oluşmasıdır diyebiliriz. Öğrenciler göç kavramına karşılık kendi bulundukları durum ve duyguları ifade etmişlerdir diyebiliriz. Kimilerinin kaybettikleri aile fertleri ile ilişkilendirmelerde bulunduğu kimilerinin de göç nedenini ya da esnasında yaşanan durumu ilişkilendirmiştir. Göç durumunda yaşanan fizyolojik ihtiyaçları da kendileri ya da yakın çevrelerinin yaşantılarından hareketle ilişkilendirdikleri düşünülmektedir. Yeni çevre kategorisinde de yine kendi yaşamlarından hareketle göç sonrasındaki durum ve mekanı ifade etmişlerdir. Uğurlu ve Karaca (2023) alanyazında yapmış oldukları araştırmalarda, mülteci söylemlerinin büyük çoğunluğunda korku ve parçalanmışlık duygularının dile getirildiğini belirtmektedirler. Savaşın neden olduğu can ve mal kayıpları, fiziksel çevrenin yerle bir edilmesi, aile bireylerinin ve akrabaların dağılması mültecilerin vatan algısını, düşünce yapısını ev sahibi toplumdan farklı hale getirdiğine dikkat çekmektedirler.

Sosyal Boyut kategorisinde öğrenciler kendilerine aktif bir şekilde yardım sunan, resmi işlemleri için gittikleri kurum olan Göçmenler İçin İdare cevap kavramını yazdıkları görülmektedir.

Cevap kavramlar içerisinde öğrencilerin göç sırasında ve sonrasında yaşadıkları olgulardan detaylar olduğu görülmektedir. Göç kavramına yönelik üzüntü ilişkilendirmesi başka bir yere yerleşmenin verdiği duygudan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Savaş ve açlık ilişkilendirmeleri göç etmenin nedenleri olarak ilişkilendirilmiştir. Göç anahtar kavramının koşmak ile ilişkilendirmelerinde sınırdan sınıra geçerken koşma eylemini gerçekleştirmiş olmalarının neden olduğu düşünülmektedir Çalışma grubunun mülteci öğrencilerden oluşması Göç kavramının içselleştirilip kendi ülkeleri olan Suriye ile ilişkilendirmelerinde etkili olmuştur.

Kaybetmek ile yapılan ilişkilendirmede ülkelerini bırakmak zorunda olan öğrencilerin yaşadıkları evi, ülkeyi ve hatta aileyi kaybetmiş olmalarının etkili olduğu ifade edilebilir.

Öğrenciler Atatürk anahtar kavramını en çok “bayram” cevap kavramıyla ilişkilendirmişlerdir. Çocuk ruhu eğlenmeyi ve neşeli vakit geçirmeyi sever dolayısıyla bayramlar onlar için çok özeldir. Bu durum onlar için 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını kendilerine armağan eden Atatürk ismini duyunca Bayram kelimesinin çoğunlukla akıllarına gelmesini açıklamaktadır. Bayram cevap kavramına daha sık ulaşılması Kılıç ve Demir’in (2017) araştırmasında da desteklenmektedir. Bu çalışmada mülteci öğrencilerin milli bayramlara yönelik görüşleri alındığında Atatürk’ün çocukları sevmesi, Atatürk’ün armağanı olması ve Atatürk’ün emaneti olarak görüldüğü bilgilerine ulaşılmıştır. Aynı zamanda Mustafa Kemal Atatürk’e yönelik görüşleri alındığında ilk

etapta Atatürk'ün savaşçı yönü ve kişiliğinden bahsederek onun hakkında iki yönlü bir değerlendirmede bulunmuşlardır. Öğrencilerin aklına ilk olarak gelen bu özelliklerin okulda gördükleri dersler nedeniyle olduğu düşünülmüştür.

Öğrenciler Atatürk'ün Türkiye'ye katkılarını, okul hayatında öğretmenleri ve dersleri vasıtasıyla öğrendikleri söylenebilir. Ülkemizde Hayat ünitesi 2. Sınıf “Mustafa Kemal'i Öğreniyorum” ve 3.sınıf “Atatürk'ün kişilik özellikleri” metinleri bu noktada öğrenmelerinde yardımcı kaynaklardır. Öğrenciler tarafından yapılan ilişkilendirmeler ile oluşturulan Yenilikler, Mücadele, Hayatı, Değerler kategorilerine baktığımızda bu kaynaklarda yer alan bilgilerin algılanabildiğini göstermektedir. Göksu'nun (2020) araştırmasında da Afganistan uyruklu öğrenciler Atatürk vurgusunu yer vermişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı görüşlerinde Atatürk'ün vatani koruduğunu dile getirmişlerdir bu durum Atatürk'ün bir lider olarak algılandığını göstermektedir.

Türk İnkılabı'nın temel ilkelerinden biri olan Milli Birlik ve Beraberlik anahtar kavramı %13,99 yüzdeliğine sahiptir. Öğrenciler genel olarak bu anahtar kavrama dair ilişkilendirmelerde bulunurken tümüyle değil Millî öğeleri göz önünde bulundurmadan ziyade birlik ve beraberlik üzerine yoğunlaşmışlardır.

Yapılan ilişkilendirmelere bakıldığında Milli Birlik ve Beraberliğin daha çok dayanışma olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Ergün, Kurtdeğir Fidan ve Yıldırım'ın (2019) dayanışmaya ilişkin ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları metafor çalışmalarında birlik ve beraberlik insani değer kategorisi altında ifade edilmiştir. Mülteci öğrenciler Dayanışmayı Güçlü, El Ele Tutma, Sevgi, Yardımseverlik, Koruma, Kardeşlik, Dostluk, Aile anahtar kavramlarıyla ilişkilendirmişlerdir.

Milli Birlik ve Beraberlik denilince öğrencilerin %25,49'u Millet ve Vatan Sevgisi kategorisine ait (Savaş, Vatan, Siyasi Parti, Cumhuriyet, Tankın Önüne Geçme, Atatürk, İstiklal Marşı, Halk, Suriye, Düşmanı Kovma) ilişkilendirmelerde bulunmuştur. Vatan cevap kavramından yola çıkarak vatan için birlik olmak/kollamak alt teması oluşturmuş olan Göksu (2020)'nin çalışması incelendiğinde bu tema altında yer verdiği öğrenci görüşleri ;“Vatan için (vatandaşların) birbirini sevmesi, vatanını sevmesidir.”, “Birlik, beraberlik, sevgi, mutluluk içinde yaşamaktır.” şeklindedir. Öğrenciler bu görüşleri dile getirerek vatan için birlik olup beraberce huzur içinde yaşamayı vatanseverlik olarak değerlendirmişlerdir.

Yapılan bu ilişkilendirmeler ülkemizde hayat ünitesi kapsamında öğrencilerin zihinlerinde yer alan şemalarda Türkiye'de bulunan milletin vatanını koruma arzusunda olduğu çıkarımında bulunulabilir. Ayrıca Milli birlik ve beraberliğin kardeşlik bağı gibi

olduğu, yardımseverlik ve saygı değerlerine sahip olduğu ilişkilendirmelerinde bulundukları söylenebilir.

Atatürk ilişkilendirmesinde Atatürk tarafından Milli Birlik ve Beraberliğe önem verilmesi; Cumhuriyet ilişkilendirmesinde Cumhuriyet devlet biçiminde milli birliğin ve bu birlik kararının olması; Bayram ve camii ilişkilendirmesinde bayramlarda ve camilerde insanların birlik beraberlik içerisinde bulunulması etkili olmuştur denilebilir. Kılıç ve Demir (2017) araştırmasında da mülteci öğrenci görüşünde bayramların milli birlik ve beraberlik duygusunu yaşattığı ve pekiştirdiği düşüncesine sahip olduğunu belirtmiştir. Dostluk ilişkilendirmesinde dostluk ilişkisi içerisinde olan kişilerin beraber olması; Tankın önüne geçme ilişkilendirilmesinde bulunulmasında Türkiye’de 2015 yılında yaşanan darbe girişiminde vatandaşın milli birlik ve beraberlik içerisinde tankın önüne geçtiğine yönelik izlenimlerinin olduğu düşünülmektedir.

Yapılan savaşlarda milletin birlik ve beraberlik içerisinde hareket edip sevgiyle birbirine kenetlenmiş olmasından kaynaklı Milli Birlik ve Beraberlik anahtar kavramı sevgi ve savaş kelimeleri ile ilişkilendirilmiştir. Milli birlik ve beraberlik anahtar kavramına yönelik yapılan el ele tutma ilişkilendirilmesi milletçe oluşturulan bütünlük ilişkilendirmesinden ziyade zihinlerinde oluşan el ele tutuşma eyleminin birleşme göstergesi olan imgesidir.

Öğrencilere verilmiş olan milli birlik ve beraberlik anahtar kavramının aile ile ilişkilendirilmesinde aile bireylerinin çoğunluk birlik ve beraberlik içerisinde yaşaması; güçlü kavramı ile ilişkilendirilmesinde birlik ve beraberlik içerisinde bulunulduğunda daha kuvvetli olduğu düşüncesi etkili olmuştur.

Kelime ilişkilendirme testinde yer alan kavramlar içerisinde en düşük yüzdeliğe sahip anahtar kavram (%11,87) Kültürel Mirastır. Bunun nedeninin öğrenciler için Kültürel Mirasın daha soyut bir kavram olmasıyla açıklanabilir. Kendi ülkeleri olan Suriye ile ilişkilendirmeleri en yüksek frekansa (32) sahiptir. Kendi ülkelerinin kendi kültürlerine ev sahipliği yapması dahası ait hissettikleri yer olmasının etkili olduğu söylenebilir.

Kültürel Miras anahtar kavramına yönelik verilen cevap kavramlara bakıldığında derslerde örnek olarak verilen ve ders kitaplarında yer alan tarihi yapılara dair (Medrese, Kilise, Müze, Köprü) ilişkilendirmelerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Verilen cevap kavramlar içerisinde zenginlik cevap kavramının olması kültürel mirasın öğrenciler tarafından bir zenginlik olarak algılandığını göstermektedir.

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı olan kelime ilişkilendirme testine dair en yüksek kesme noktası 25 ve üzeri olmuştur. Kesme noktası 25 ve üzerine göre oluşturulmuş kavram ağında Türkiye anahtar kavramına 25 defa güzel cevap kavramıyla ilişkilendirmeyle belirlenmiştir.

Yapılan ilişkilendirmeler sonucunda anahtar kavramlara yönelik yapılan ilişkilendirmelerde en fazla frekansa sahip cevap kavram Suriye'dir. Suriye ilişkilendirilmesi göç anahtar kavramına yönelik yapılmıştır.

Çalışma grubunda elde edilen verilerden hareketle öğrenciler Türk Bayrağı anahtar kavramına en çok sayıda (286) ilişkilendirmelerde bulunmuşlardır. Türk Bayrağı kavramına yönelik bilgilere diğer kavramlardan daha fazla sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kültürel Miras anahtar kavramına yönelik en az sayıda (213) ilişkilendirmelerde bulunmuşlardır. Bu sonuçtan hareketle diğer kavramlara göre Kültürel Miras anahtar kavramının içeriğine yönelik öğrenciler daha az bilgiye sahiptirler.

Bu çalışma kapsamında öğrencilerin kelime ilişkilendirme testinde yer alan 7 anahtar kavrama yönelik toplam 7000 cevap kavram ile ilişkilendirmede bulunmaları gerekirken 1793 cevap kavrama ulaşılmış olması Ülkemizde Hayat ünite kazanımlarının yeterince edinilemediğini göstermektedir.

Hayat Bilgisi dersinde geçen kavramlara yönelik algıları yetersiz olan öğrencilerin daha çok günlük yaşamda karşılığı olmayan Kültürel Miras gibi kavramları algılamakta ve ilişkilendirmede güçlük çektikleri, günlük yaşamda sıkça karşılaştıkları Türk Bayrağı, Atatürk gibi kavramları daha kolay algılayıp ilişkilendirebildikleri anlaşılmaktadır.

Öneriler :

Araştırmacılara yönelik öneriler:

Çalışma Mardin ili ile sınırlıdır. Türkiye'nin her bölgesinden yapılacak örneklem seçimi, daha geniş sayıya sahip mülteci katılımcı grubu, çalışmanın daha etkili olmasını ve genele daha güçlü bir şekilde yordayabilmesini sağlayabilir.

Hayat Bilgisi dersinde Ülkemizde Hayat ünitesinde yer alan kavramlara yönelik algıların incelendiği bu araştırma kapsamında kullanılan anahtar kavramlara ek yapılarak yeni bir araştırma yapılabilir.

Çalışmada mülteci öğrencilerin ülkemizde hayat ünitesine yönelik yaptıkları ilişkilendirmelere bakılmıştır. Bu ilişkilendirmelerin nedenlerini belirlemek için daha derinlemesine sonuçların elde edilebileceği nitel araştırmalar yapılabilir.

Hayat Bilgisi dersinde mülteci öğrencilere yönelik ele alınmış çalışmaların eksikliğini giderebilmek için ülkemizde hayat ünitesinin yanı sıra diğer üniteler için farklı ölçme değerlendirme teknikleri kullanılarak araştırmalar yapılabilir.

Öğretmenlere yönelik öneriler:

Öğrencilerin kavramlarla az sayıda ilişkilendirmede bulundukları göz önüne alınarak Ülkemizde Hayat ünitesine yönelik algı artırıcı ders içi etkinliklere yer verilebilir.

Hayat bilgisi dersi Ülkemizde Hayat ünitesi kapsamında kazandırılmak istenen kavramlar çeşitli ölçme araçları, ders içi araç-gereçler ve materyaller ile desteklenebilir. Aynı zamanda konu içeriği daha somut hale getirilerek öğrenciye sunulabilir.

Hayat Bilgisi dersinde yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinde mülteci öğrencilerin özel durumu göz önünde bulundurularak dil becerilerinin (yazma, okuma, okuduğunu anlama) yeterli düzeyde olup olmadığı incelenebilir. Yeterli olmadığı düşünülen öğrenciler Türkçe dersi ile desteklenebilir.

İdarecilere yönelik öneriler:

Mülteci öğrencilerin ders başarısını doğrudan etkileyen kavramsal becerilerinin geliştirilmesi için öğretmenler ile birlikte konunun değerlendirildiği toplantılar düzenlenebilir.

Öğrencilerin öğrenmelerini izleme ve kavramsal öğrenmelerine katkı sağlayabilmek için rehberlik faaliyetleri planlanabilir.

Öğrencilerin aidiyet hissine sahip olacakları etkinlikler okul ortamında düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahsan, R. M. (1997). Migration of Female Construction Labourers to Dhaka City, Bangladesh. *International Journal of Population Geography*, 3(1), 49-61.
- Bozan, M. A., Anagün, Ş. S., ve Anılan, H. (2022). Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Görevli Olan Öğretmenlerin COVID-19 Salgınındaki Deneyimleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 7(1), 25-48.
- Adıgüzel, Y. (2022). Göç Sosyolojisi. İçinde; *Göç Kuramları* (ss.22-23). Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Aladağ, S. (2016). Hayat Bilgisi: Tanımı, Amacı ve Doğası. İçinde; *Hayat Bilgisi Öğretimi*, Ed: S. Güven ve S. Kaymakçı ss.1-21. Ankara: Pegem Akademi.
- Alhussien, R. (2020). *İlkokul Dördüncü Sınıftaki Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar*. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Altun, A. (2005). Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar. İçinde; *Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar* (ss. 49). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Atasoy, F. (2017). Türkiye’de Sosyolojinin Kurucusu Ziya Gökalp. *Türk Sosyologları 2.Bölüm*, 1-15.
- Aykaç, N. (2011). Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan Günümüze Sosyal Bilgiler Programı Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*. 10(2), 406-420.
- Bakır, K. F. ve Akcan, E. (2021). Hayat Bilgisi Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Çokkültürlü Eğitim Bağlamında İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1323-1343. <https://doi.org/10.37217/Tebd.970889>
- Baloğlu Uğurlu, N. ve Karaca, Ş. (2023). Vatan Olgusunun Zihinlerdeki İmgesi: Türk ve Mülteci Öğrenciler ile Yapılan Karşılaştırmalı Bir Metafor Araştırması. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14 (1), 31-53
- Baştuğ, E. (2022). *Suriyeli Öğrencilere Matematik Eğitimi Veren Öğretmenlerin Karşılaştıkları Zorluklar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Binbaşoğlu, C. (2023). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. (2.Baskı). Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.
- Blakely, M. M. (1983). Southeast Asian Refugee Parents: An Inquiry Into Home-School Communication and Understanding. *Anthropology & Education Quarterly*, 14(1), 43-68. <https://doi.org/10.1525/aeq.1983.14.1.05x1181k>
- Boutsia, A. (2023). *Educational Responses to Hate Speech Towards Refugees in a School Context in Greece*. (Doctoral dissertation). UCL (University College London), London.
- Bulut, Y. ve Akın, S.(2020) *Göç ve Mülteci Sorunu*. İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Buttaro, L. (2004). Second-Language Acquisition, Culture Shock, and Language Stress Of Adult Female Latina Students in New York. *Journal of Hispanic Higher Education*, 3(1), 21-49.
- Cohen, E. (2022). Constructing and Navigating Belonging Along Local, National and Transnational Dimensions: Inclusive Refugee Education for Syrian Refugee Youth in Jordan. *Anthropology & Education Quarterly*, 53(3), 221-239. <https://doi.org/10.1111/aeq.12414>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). Action Research. in *Research Methods in Education* (pp. 440-456). Routledge.
- Cunbur, M. (1987). Atatürk ve Milli Birlik. *Erdem*, 3(7), 1-10.

- Çapar, M. C., ve Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 295-312.
- Çetin, N. (2014). İstiklâl Marşı'mızı Anlamak. *Türkoloji Dergisi*, 21(2), 2-69.
- Çifçi, T., ve Dikmenli, Y. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Vatan Algısı ve Geçmişe Dönük Değişimi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3).
- De Haas, H., Castles, S., & Miller, M. J. (2019). *The Age Of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Bloomsbury Publishing.
- De Jong, G. F. (2000). Expectations, Gender, and Norms in Migration Decision-Making. *Population Studies*, 54(3), 307-319.
- Demir, N. ve Armağan, Ö. (2018). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşleri: Planetaryum. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(30), 4241-4248
- Dönmez, B., ve Cömert, M. (2007). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Değer Sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.
- Ekinci, A. Ç. (2008). *Kente Göç Yoluyla Gelenlerin Kente İntibakında Yerel Siyasetin Rolü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Temel Eğitim Politikaları*. Ankara : Seta.
- ERG, (2017). Bir Arada Yaşamı ve Geleceği Kapsayıcı Eğitimle İnşa Etmek Raporu, *Erişim Adresi: <https://indd.adobe.com/view/6066c857-843a-4d49-b7e9-77f635a950cf>*.
- Ergün, S. S., Kurtde Fidan N. ve Yıldırım N. (2019). İlkokul Öğrencilerinin Dayanışma Değerine İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Turkish Studies Educational Sciences*, 14(3), 509-520.
- Esener, P. ve Tahiroğlu, M. (2021). *İlkokul Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Kavram Öğretiminin Etkinliklerle Desteklenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Faidhalla, Z. N. & Mustafa, K. I. (2023). Self-Compassion and Its Relationship to Body Image Among Refugee Students in Schools in Koya City in Period Covid-19. *Qalaai Zanist Journal*, 8(4), 629-662.
- Faist, T., (2003), *Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar*, (Çev. Azat Zana Gündoğan), Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Flanagan-Gonzales, C. R. (2023). *Responding to the Academic and Social-Emotional Needs of Refugee Students: The Role of School Leaders and School Personnel in Providing Them With a Supportive Environment*. (Doctoral dissertation). The University of Texas, San Antonio.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (1990). *How to Design and Evaluate Research in Education*. Order Department, McGraw Hill Publishing Co., Princeton Rd., Hightstown, NJ.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve Eğitim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Suriyeli Çocukların Eğitim Gereksinimi ve Okullaşma Süreçlerinde Karşılaştıkları Güçlükler. *Journal of International Social Research*, 10(54).
- Genç, N. (2023). Suriyeli Mülteci Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ile İyimserlik ve Kötümserlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Herkes İçin Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 5(2), 70-77.
- Gold, A. (2006, 22-25 Eylül 2005). Dealing with diversity: a Key Values Issue for Educational Management. *14th ENIRDEM Conference Proceedings. Brno & Telč, the Czech Republic*. 19.

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). *Geçici Koruma*. Göç İdaresi Başkanlığı. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. (Erişim Tarihi: 12.02.2013).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2017). Yıllık Göç Raporları.
- Göksu, M. Z. ve Kayalar, F. (2018). Value of Patriotism in the Perspective of Afghan Students Attending to Secondary Schools. *International Journal of Social & Humanities Sciences Research*, 5(29), 3806-3817.
- Günkör, C. (2018). Göç Olgusunun Eğitim Sistemine Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 59-71.
- Güzel, S. (2013). Göçmen Çocuklar ve Denizli’de Yaşam Koşulları, *Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-36.
- Henderson, J. (2017). *Teacher Training to Support Refugee Students in Maricopa County AZ schools*. (Unpublished Thesis). Arizona State University, Arizona.
- İçel, K., Ocak, G., ve Baysal, E. A. (2024). Farklı Uyruklardan Öğrencilerin Uyum Sınıfında Bireysel ve Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunları Hakkındaki Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Bilim*.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kan, T., & Cormier, C. J. (2024). Hiding and Seeking: The Educational and Socioemotional Needs of Asylum Seeker and Refugee Students. *Peabody Journal of Education*, 1-20..
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Keeley, B. (2009). *International Migration: the Human Face of Globalisation*. OECD Publishing.
- Kılıç, E. ve Demir, S. B. (2017). Türkiye’deki Afgan Mülteci Öğrencilerin Gözünden Türkiye Cumhuriyeti Milli Değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 161-191.
- Koçak, A., ve Arun, Ö. (2013). İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 163-185.
- Konstantinou, I. (2023). Social Network Platforms and Digital Games for Refugee Students in Transit. *European Journal of Education and Pedagogy*, 4(6), 1-4.
- Köseoğlu, A. M., & Çevikel, G. (2014). Yumuşak Güç: İnsani Yardım Operasyonları ve Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*. (43).
- Kula, S. S. ve Şimşek, H. (2018). Türkiye’nin Göçmen Politikasında İhmal Edilen Boyut Eğitsel Uyum Programı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 5-21.
- Kuzu, A. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. İçinde; *Araştırmaların Planlanması*. Ss. 19-45, Eskişehir: Web-Ofset.
- Lee, E. S. (1966), A Theory of Migration Demography, *Population Association of America (PAA)*, 3(1), 47-57.
- Lester, S. (1999). An Introduction to Phenomenological Research. <http://www.sld.demon.co.uk/resmethy.pdf> (Erişim Tarihi: 04.01.2024).
- MEB. (2005). Hayat Bilgisi Öğretim Programı. *Milli Eğitim Bakanlığı*. MEB (2016). <https://pictes.meb.gov.tr/izleme>. (Erişim Tarihi: 22.03.2021).
- MEB. (2017). Hayat Bilgisi Öğretim Programı. <https://bilimakademisi.org/wp-content/uploads/2017/02/hayat-bilgisi.pdf>. (Erişim Tarihi: 29.09.2023).

- MEB. (2018). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-hayat%20b%20lg%20s%20b%20c%3%96%20eret%20m%20programi.pdf> (Erişim Tarihi 23.07.2021)
- MEB. (2023-2024). *Hayat Bilgisi Ders Kitabı*. SDR Dikey Yayıncılık.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Miró Español, T. (2023). Teacher's and School's Role in the Well-Being of Refugees: How to Welkome Ukrainian Refugees in Host Countries. *Universitat Ramon Llull. Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna*
- Mutluer, M. (2003), *Uluslararası Göçler ve Türkiye*. İstanbul: Çantay Kitabevi
- Mülteciler Derneği. (2023). Türkiye'deki Suriyeli Sayısı. Mülteciler : <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi: 30 Kasım 2023)
- Narin, D. (2015). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Doktora Tezi) Anadolu Üniversitesi, Türkiye.
- Ortaylı, İ. (2006, 8-11 Aralık). Genel Göç Olgusu. *Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler*. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi, s. 17-22.
- Öner, F. K. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde Renk ve Duygu İlişkisi ve Kırmızının Öğrencilerde Yarattığı Kavramsal ve Simgesel Çağrışımlar* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özcan Z. (2019). Mülteci Öğrencilerin Kültürel Uyumları ile Dinî Başa Çıkmaları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(1), 127 - 147.
- Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Eğitim Politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 17- 29.
- Özdoğan, S. S. ve Güzeller, G. (2019, 30 Kasım - 01 Aralık) "Matematik Ders Planlarında Çokkültürlülük Vurgusu: GÖÇ-MAT Projesi Örneği (Multiculturality in Mathematics Instructional Plans)," *International Teacher Education and Accreditation Congress (ITEAC 2019)* , cilt 1, Ankara, 110.
- Palaiologou, N., Prekate, V., & Kyriazi, E. (2024). Refugee Children's Career Aspirations at a Hospitality Center in Greece. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 11(1), 1–12.
- Parekh, B. (2002). Çok kültürlülüğü Yeniden Düşünmek (Çev. B. Tanrıseven). Ankara: Phonix Yayınevi.
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Platform, L. L., & Maletic, A. (2016). Integrating Refugees and Migrants Through Education. *European Civil Society for Education, Brussels*.
- Polat, A. (2019). *Abancılara (Suriyeli Göçmen Çocuklara) Okuma Yazma Öğretimi Sürecine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Rousseau, C., & Guzder, J. (2008). School-Based Prevention Programs For Refugee Children. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 17(3), 533-549.
- Saklan, E. (2018). *Türkiye'deki Suriyeli Eğitim Çağı Çocuklarının Eğitim Süreçleri Üzerine Bir Çözümleme*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Salem, H. & Dryden-Peterson, S. (2023), Protection in Refugee Education: Teachers' Socio-Political Practices in Classrooms in Jordan. *Anthropology & Education Quarterly*, 54: 75-95.
- Schumann, J. H. (1986). Research on the Acculturation Model for Second Language Acquisition. *Journal of Multilingual & Multicultural Development*, 7(5), 379-392.
- Shaw, B. (1988). The Incoherence of Multicultural Education. *British Journal of Educational Studies*, 36(3), 250-259.
- Soybakış, Ş.G. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilere Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kilis 7 Aralık Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kilis.
- Süzen, H. N. ve Başar, M. (2020). Mülteci Öğrencilerin Türkiye Algısının Görsel Olarak İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 11(22), 277-295.
- Şahan, H. H. ve Uyangör, N. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara : Pegem Yayınları. ss. 112 - 137)
- Şimşek, S. (2014). *Geçmişten Günümüze Hayat Bilgisi (Editör: Selçuk Şimşek). Sınıf Öğretmenleri ve Adayları için Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (2019), *Göç ve Sağlık*, Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 1147.
- Tatlıcioğlu, O. (2021). Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırmalar. İçinde; VII. Bölüm Göç ve Çocuk: Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Yaşam Standartları (Yoksulluk-Eğitim- Sağlık) Üzerine Bir Derleme. Ed: Aslan S.Yılmaz Y.ve Sizer L. ss. 106-120. Ankara : Astana Yayınları
- Taşdan, M. (2024). Uluslararası Göçün Eğitim ve Okul Yönetimine Yansımaları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(1), 396-407
- Taşdere, A., Özsevgeç, T. ve Türkmen, L. (2014). Bilimin Doğasına Yönelik Tamamlayıcı Bir Ölçme Aracı: Kelime İlişkilendirme Testi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 2(2), 129-144.
- Tay, B. (2017). *Hayatın Bilgisi, Etkinlik Örnekleriyle Hayat Bilgisi Öğretimi İçinde*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- TDK (2023a). Türk Dil Kurumu Sözlükleri "Göç" Sözcüğü. [Http://Sozluk.Gov.Tr/](http://sozluk.gov.tr/) Adresinden 29.10.2023 Tarihinde Erişilmiştir.
- TDK (2023b). Güncel Türkçe Sözlük "Cumhuriyet" Sözcüğü. [Https://Sozluk.Gov.Tr/](https://sozluk.gov.tr/) Adresinden 29.10.2023 Tarihinde Erişilmiştir.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tüzün, I. (2017). Türkiye'de Mülteci Çocukların Eğitim Hakkını ve Karşılıklı Uyumu Destekleyen Yaklaşımlar, Politikalar ve Uygulamalar. *In European Liberal Forum*. 14-1.
- Uzunay, Ş. (2022). *Suriyeli Öğrencilerin Fen Kavramlarını Anlamalarında Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Adıyaman.
- Vitsou, M., & Papadopoulou, M. (2023). *at First it was Like a Bridge Closed from Both Sides*, Bingley, Aristotle University of Thessaloniki.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf> (Erişim Tarihi: 28.09.2023)
- Yaşar, Ş., Kasa, B., ve Bayır, Ö. G. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlerin Ulusal ve Evrensel Olarak Sınıflandırılması. *Electronic Turkish Studies*, 10(3).

- Yazıcı, S. Kulaca, I. ve Ertürk, A. (2021). An Analysis of the Cognitive Patterns of the Eighth-Grade Students About the Treaties That Ended the Ottoman Empire Through the WAT. *Turkish History Education Journal*, 10(1), 1-15.
- Yesari, B. (2018). *Kavram Bulmacalarının Sosyal Bilgiler 6.Sınıf Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Yılmaz, A., (2014), Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, Turkish Studies International Periodical for the Languages, *Literature of Turkish or Turkic*, 9(2), 1685-1704.
- Yılmaz, İ. H., ve Sağiroğlu, A. Z. (2022). Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Türkçe ve Ana Dil Becerilerine İlişkin Algıları ve Gündelik Hayattaki Dil Tercihleri. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 2 (26), 472-494.

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Etik Kurul Onam Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.02.2022-79548

T.C. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI	
TOPLANTI SAYISI:02	KARAR TARİHİ: 11.02.2022
KARAR 2022/73	
Üniversitemiz Eğitim Fakültesi öğretim elemanı Dr. Öğr. Üyesi Sibel YAZICI tarafından yürütülen (Diğer Araştırmacılar: Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencisi Sakine BARAŞ), "Mülteci Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Ülkemizde Hayat Ünitelerinde Yer Alan Kavramlara İlişkin Algıları" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarının, etik açıdan sakıncalı olmadığına, katılanların oy birliği ile karar verildi.	
ASLI GİBİDİR	
e-imzalıdır Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul Başkanı	

Ek 2 : Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının

Adı-Soyadı:

İmzası:

Veri Toplama Araçları

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu
Cinsiyetiniz: K (), E ()
Yaşınız (Ay, Yıl):
Daha önce hangi ülkede yaşamaktaydınız?
Daha önce yaşadığınız ülkeden ayrılma nedeniniz nedir?
Türkiye’de kaç yıldır yaşamaktasınız?
Anne eğitim durumunuz; <u>Okur yazar değil (), İlkokul (), ortaokul (), lise (), üniversite ()</u>
Baba eğitim durumunuz; <u>Okur yazar değil (), İlkokul (), ortaokul (), lise (), üniversite ()</u>
Anne çalışma durumunuz; Çalışıyor (), Çalışmıyor ()
Baba çalışma durumunuz; Çalışıyor (), Çalışmıyor ()
Kardeş sayınız; 1 (), 2 (), 3 (), 4 ve üzeri ()
En çok sevdiğiniz ders hangisidir?

Ek 3: Kelime İlişkilendirme Testleri

Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Türkiye :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı:
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :

Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :
Türk Bayrağı :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
İstiklal Marşı :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Atatürk :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Milli Birlik ve Beraberlik :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :

Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Kültürel Miras :
Aşağıda verilen kelimeyi gördüğünüzde aklınıza gelen kelimeleri yanlarındaki boşluklara yazınız.
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :
Göç :